

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Váci-körút 18,
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 16 kor
Fél évre 8 »
Negyedévre 4 »

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Distinkciók. Irta: *Komáromi Sándor*. — Autonomiai gondolatok.
Irta: *Dr. Bernstein Béla*. — A guvernantok. Irta: *Strausz Adolf*.
— A hetedik fölolvásó este. Irta: *Mardochei Hajehudi*. — Hirek, —
Közigazdaság. — Pályázatok. — Hirdetések.
A mellékleten: A zsidóság a zenében. *Rothauser Miksa* fölolvásá-
sából. — A kóniai monostor. Irta: *Illés-Hahn Zsigmond*. — Hála-
adó ének. (Jezsaiás 25. fejezete.) Fordította: *Telekes Béla*. —
Völégényfogás. (Vig beszély.) Irta: *Nolly Zsigmond*.

Naptár:

Vasárnap (1900. február 25.) 5660. Ádár hó 26-ika.
Hétfő 27-ike. Kedd 28-ika. Szerda 29-ike. Csütörtök 30-ika.
Rós-chódes I. napja.
Péntek. Második Ádár hó 1-je. Rós-chódes II. napja.
Szombat 2-ika. Hetiszidra: *Pekudé*. (Mózes II. könyve
38. fejezete 21. versétől a 38. fejezet és egyszersmind a
könyv végeig.) Haftora: »Vatislam kol-hamlocho aser
oszo hammelech Selómó besz Hassém...« (Királyok I.
könyve 7. fejezete 51. versétől a 8. fejezet 22. verséig.)

Distinkciók.

Az ugynevezett ruthén-akció révén több rendbéli kellemetlenségek keletkeztek. A derültnek hirdetett és annak látszó égből hirtelen lecsapott az antisemitizmusnak távolból morajló villáma és az ijedelemnek jajkiáltása hallatszott a nyomában. Egan ur, a kormánybiztos, *egyéni* véleményében elszólta magát s ez az elszólás nagyon belenyilallott a honosult zsidóság szívébe. Nyilvánvaló volt, hogy meg kell őket nyugtatni. A földmívelési miniszter meg is cselekedte ezt a mult szombaton egy olyan beszéddel, mely a liberalizmus ragyogó tűzében pompázott. Egan pedig Canossába ment, revokált; revokálta az »általánosítást«. Az általánosításban sértődött magyar zsidóság megnyugodott s re bene gesta napirendre tér! a ruthén akció fölött — mintha a ruthén akciónak az »általánosításon« kívül más vonatkozásai nem is volnának.

Sajnálattal kell konstatálnunk, hogy a kérdésnek zsidó vonatkozásait kezdettől fogva tévesen ítélték meg. A felvidéki zsidó hitűek szocialis érdekeit, emberi jogait senki számba nem vette s a nagy fölháborodás *nem a tettek, hanem a szavak miatt keletkezett*. Az Egan-védők váltig hangoztatták ugyan most, hogy ne szavakból ítéljünk, hanem tettekből; de kétségtelen, hogy ők lettek volna a legelső, akik a tények történeti sorozatára fektetett ítéletet is helytelennek mondták volna. Bizonyos továbbá, hogy a kellemetlen incidens helytelen megítélésének medrét

túl buzgalmukban egyes jóakaróink vájták meg, azok a jóakaróink, akik némely keserű igazságokat kikapcsoltak a maguk összefüggéséből s a helyett hogy fényben-árnyban mutatták volna a valót, szénfekete silhouette-ekkel népesítették be a közvéleményt. Mert a pesti Chewra-Kadisa titkára nem csak azt írta meg, hogy milyen a felvidéki chéderbeli tanítás, meg hogy mit csinálnak a csodarabbik; hanem megírta azt is, hogy milyen erkölcsű és milyen kenyérkeresetű ez a mindenféle bűnben elmarasztaltnak odaállított, »vérszipolyozó« felvidéki zsidóság.

Az uzsorások, a vérszipolyozók nem lézen-genek rongyokban, nem laknak együtt a riskájukkal, csakugy mint a ruthének; az sem szokásuk, hogy málén tengődjenek s ünneppé tegyék a hus-evés napját. De aki uzsorás és vérszipó s a mások zsirján akar élösködni, az nem jár erdőt vágni, asszonyait nem küldi kapálni, maga nem megy köves földjét szántani. Aki erkölcstelen, az nem tartja szentül szombatját, ünnepét; aki a hazafias érzésből kivetkőzött, az nem küldi gyermekét a magyar Hymnuszt megtanulni. Pedig pl. a M.-Sziget melletti Kobola-csárdabeli iskolának 55 tanulója közül 49 zsidó hitű ezt teszi. Ez mind meg van írva a pesti Chevra-Kadisa titkárjának írásában. (A ruthének imakönyvét az orosz czárért való fohász ékteleníti el: ezt a kormányelnök is kénytelen volt beösmerni.)

Nem olyan feketék azok a fölvidéki zsidó páriák, aminőknek festve vannak. Maga a sokat emlegetett, kormány-megbizott is egy

egész csomó zsidó vallásu bérlő nevét sorolta föl, akik az állami kirendeltségtől kaptak bérletet; úszóket is adtak nekik, s a hitelszövetkezetekbe is bevonták, ami a szakminiszterium egyenes utasítására történt. Ha csupa romlott, hasznavehetetlen, dologkerülő, másokon élösködni kívánó nép volna az a ruthén vidéki zsidóhitű lakosság, akkor mindez — Egan urnak bevallott egyéni nézetei mellett — nem történhetett volna meg.

A fölvidéki zsidóhitű proletárság általánosított jellemzésének értékére e lap szerkesztőjének előző számbeli, azóta sokat emlegetett vezérczikke már rámutatott. De bármily terjedelmes volt is az érintett becses cikk, a kérdés egész anyagát fizikai okoknál fogva sem ölelhette föl, mivel Egan beszédének hivatalosított szövege akkor még ismeretlen volt. Így hát e sorok írója számára még mindig maradt tallózni való.

A fölvetődött kérdés körül pedig érdemes tallózni, mert a részletekből, a már érintetteken kívül sok olyan momentum derül ki, ami az eddigittől elűtő világitásba helyezi a dolog meritumát.

Mindenekelőtt tisztábban kell lennünk azzal, hogy a ruthén és általában a fölvidéki nyomort nem a zsidóhitűek és nem a zsidó bevándorlás okozza. Egészen más helyi és pedig a honi rög-höz kötött okai vannak ennek. A földterület minősége, kulturája és az őslakosság individualitása, amely egyrészt a restségben, másrészt az intelligencia alacsony fokában nyilvánul. Ezekre a jelenségekre maga a kormány-megbizott is kénytelen volt utalni. Sőt egyenesen kimondja és pedig szószerint, hogy »az állam a hegyvidéken a szegény fölemvelő lakosság közgazdasági viszonyait a mai, európainak nem nevezhető végtelen alacsony nivóra engedte süllyeszteni«. Az északi hegyvidéken horribilis az ugarterület. Az országos átlag 1894-ben 14·32% volt, az éjszaki hegyvidéken pedig 24·60%, helyenként azonban teljes 40%. Ez a szántóföld belterjes kihasználásának minimumára vall. A szóban forgó hegyvidéken ezenfelül alig termelnek egyebet zabnál, melynek pénzértéke nem vetekedhet a buzáéval. A hollandkénti zabtermelés átlaga is alig harmadrésze itt (30:7—10) a nyugati vármegyékben termő átlagnak. Hozzájárul ehez, hogy e megyékben a trágyázás is rossz s az állattenyésztés elhanyagolt. Végül pedig, aki a készpénzben fizetett nap-számbérekéből akarja megítélni a fölvidéki lakosság anyagi helyzetét — hát az is ijesztő adatokat szerezhet, mert férfiak, nők a fölvidéken kapják a legkisebb munkabéreket.

Mindez absolute nem zsidó befolyás s nem a »bevándorló proletárság« hatása. A bevándorló proletárság hatását, működésének gazdasági hátrányait

jóformán senki más nem érzi, mint az ugyanezen helyen már letelepedett, vagy meghonosodott egyvívásu elődök. Mert csak ezeknek csinálnak ők versenyt s ezeknek keresetét csökkentik a maguk szerény igényeinek kielégítésével. Az őslakosságtól, a ruthénektől — ezt többszörösen és nyomatékosan konstatálták az ugynevezett ruthén-akció védelmezői — ugy sincs mit elvenni.

Mindezeket pedig nem azért mondjuk, mintha a galicziai proletárság bevándorlását kedvezményezni kívánnók. Ellenkezőleg, ezen a helyen több ízben volt már sürgetve a bevándorlás ügyének az a gyökeres és sürgős rendezése, mit Darányi miniszter a mult szombaton kilátásba helyezett. A bevándorlás ügyének rendezésében azonban nem látjuk azt a remediumot, minőnek egy, több vidéki napilapban megjelent, azonos szövegű nyilvánvalóan sugalmazott közlemény kívánja föltüntetni. Sem a kivándorlás méreteit csökkenteni, sem a gazdaságilag desolált vidékeket fölsegíteni pusztán a bevándorlás megnehezítésével nem lehet.

A gazdasági jólét emelésének s az olyan kivándorlások megakadályozásának, melyek az inség következményei — a kultura az egyedüli remediuma. Ezt a kulturát rég meg kellett volna adni a felvidéknek, s hogy végre erre vállalkozott a földmívelési miniszter — ez okos s kivétel nélkül minden magyar ember által elismert szándék tőle.

A kulturát a magyar zsidóság, mint felekezet, a maga részéről régen meg akarta honosítani a ruthén vidéken. A pesti Chevra-Kadisának mostan többször emlegetett titkára, nem is ebben a minőségben, hanem mint a kultur-föladatokra vállalkozó izr. közalap bizalmi férfia járt a szóban forgó vidéken s így szerezte azokat az értesüléseket, melyeket, eredeti összefüggésükből kiemelve, a mármarosai és beregi zsidóság némely elemeinek deklassifikálására használtak föl. Részünkről nem ez volt az első kísérlet, hiszen ebben a lapban tavaly Palágyi Lajos kollégánk cikksorozatban mutatott rá azokra az ellentétes közoktatásügyi kormányintézkedésekre, melyek a felvidéki zugiskolák tenyésztésének kedveznek, s az elmaradottabb felvidéki zsidóság nevelési irányának káros hatásait lefaragni óhajtó törekvéseknek utját elvágták. Ki kell mondanunk, hogy egyenesen közoktatásügyi kormányunk lanyhasága, vagy a helyzettel való megalkuvása az oka mindazoknak az anyagi és erkölcsi defektusoknak, amelyekben olyan nagy garral szeretik elmarasztalni a ruthén vidékek zsidóhitű lakosságát. Ugy hiszszük azonban, hogy állami raison is volt eme helyzet föntartásában; nevezetesen az, hogy a kormány az amugy is eleven eszü és értelmesebb »idegen fajt« partialis intézkedéssel

nem akarta a kultura révén az őslakosság ellenében gazdasági túlsulyra segíteni.

A kulturát most is *más* kormányzati ág viszi a felvidékre, még pedig természetszerűleg nem a közoktatás, hanem a gazdasági kiképzés eszközeivel, tehát bizonyos értelemben egyoldaluan. A ki nem fejezett, de a tényleges cél az, hogy az őslakosságot föllükerekedni segítsenek azok, akiknek gazdasági defektusairól szól az ének. A humanizmusnak jegyében és nevében történik ez így, pedig ez nem humanizmus. Mert exisztenciák tönkretételével exisztenciákat fölsegíteni nem jog, nem törvény, nem igazság.

Egan ur az ő beszédében emlegette Züricher Herzog szaplonczai birtokost, akit 17 évvel azelőtt ő telepített be s aki bérlőből félmilliónyi vagyon ura lett; emlegetett további svájci, tiroli és más »idegeneket«, akiket betelepíteni szándékozik. Sem az első, sem az utóbbiak nem zsidók, de — mint a mezőgazdasági kultura terjesztői — becses faktorai a ruthén akciónak. Nos, mért ne lehetnének ilyenek történetesen zsidóhitűek is? Tessék csak módot nyújtani nekik, hogy ilyenekké lehessenek — a kultura révén s ha ilyenekké váltak, csak mint ilyeneket tessék őket megítélni.

Bűnös zsidót, ha idegen proletár, ha olyan »szipolyozó«, aminőnek föltüntették, ha esküszegő s ha egyéb a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekedetben részes, a multban sem kellett volna megtérni, hiszen az 1878: V. tcz. 64 §-a értelmében az ilyenek kiutasíthatók az országból s az 1885. évi 9589. sz. min. rendelet 2 §-ának d. pontja értelmében eltolonczolhatók. E jogával élhetett a büntető bíróság a multban s élhet a jövőben. Éljen is vele, de senkise tegye felelőssé a magyarországi zsidóhitűeket sem általában, sem valamely részükben olyan mulasztások világos következményeiért, melyeket mások követtek el.

Elég különösen hangzik, de az is tény, hogy a csodarabbik sem a magyarországi zsidóság kreaturái. A zsidó felekezet receptiójának tárgyalása idején e helyen követeltük, hogy rabbinak Magyarországon ezentul csak magyar állampolgárt és a magyar nyelvet szóban és írásban tudót lehessen alkalmazni. A képviselőház közoktatásügyi bizottsága is ezen a nézeten volt, s a javazlat előadója, Pap Géza, fölhívta a kormány figyelmét arra, hogy ily értelmű előterjesztéseket tegyen.

A mi ott a felvidéken történt és most történik, mindazért a magyar zsidóság semely irányban sem vállalhat felelősséget; sőt tiltakozni kénytelen minden olyan törekvés ellen, a mely némely kormányzati hibák eredményeit kívánja nyakába varrni s olyan óvóintézkedésekhez, vagy véde-

kezéshez akar nyulni, melyek a humanizmus tűzpróbáját meg nem állhatják. Szívesen látjuk a ruthén vidék fölsegítésére irányuló akciót — bár abban kivetni valót a felvidéki *vármegyék* is találtak; — örömmel látjuk, ha a zsidó hitű adózó polgárság filléreit is fölhasználják céljaira; de a mily készséggel követjük a földművelésügyi miniszter hívó szavát, hogy »felekezeti különbség nélkül, válvett erővel dolgozzunk a ruthén nép hazafias megmentésén«, ép olyan határozott igényt támasztunk arra, hogy a szeretet és méltányosság nevében, *egyenlő mértékkel* mérjenek mindenkinek akkor is, a midőn a hibák megítéléséről, okaiknak kifürkészéséről és elosztásáról van szó.

Komáromi Sándor.

Autonomiai gondolatok.

A katolikus autonomiai kongresszus egyelőre befejeződött, hogy új anyagot gyűjtsön kiküldött bizottsága a részletes tárgyalásra. Volt okunk, miszerint érdeklődéssel kísérjük lefolyását és kívánjuk, hogy minél előbb kielégítő eredményhez jusson. Hiszen tudjuk, hogy a magyar zsidóság szervezkedésének igazi, vagy képzelt akadálya az, hogy a katolikus autonomia még nincs meg. Hátrább az agarakkal, előbb hadd csinálják meg a katolikusok a maguk szervezetét, aztán jöhetnek a zsidók.

Jól van, bele kell nyugodnunk. Bele is nyugodnánk zugolódás nélkül, ha nekünk nem volna oly sürgős az országos szervezet autonomikus rendezése, ha nem volna sürgősebb, mint a katolikusoknak az övéké. A kath. autonomiai tárgyalásokból azonban tanulhatunk a mi jövőnk munkánk számára nem egyet, a többi közt higgadságot, az ellentétes vélemények tisztelét és megérthetjük a papság közreműködésének fontosságát. Különben hasonlóság is van a katolikus autonomia és a zsidó szervezet létesítése között, hogy t. i. egyaránt nehéz mindkettőnek a megteremtése. A mily nagy körülményt és kiváló gondot igényel a katolikus autonomia létesítésénél két fontos tényező, a katolikus egyház hierarchiája egyrészt és a Felség kegyuri joga másrészt, ép oly rendkívüli óvatosságot és tapintatos elbánást követel a zsidóság szervezetének létrehozásánál ugyancsak két döntő körülmény: a zsidó vallásfelekezet mai antihiérarchizmusa egyrészt, a magyarországi zsidók pártokra való oszlása másrészt.

Ámde, ha rendkívül kényes és nehéz is a kérdés, meg kell és meg is lehet oldani. Bizonyos azonban, hogy ez nem megy máról holnapra; de elő kell készíteni tüzetesen és pedig nem csak annak hangoztatásával, hogy ilyen meg amilyen szükség az egyöntetű, felségileg szentesített végrehajtó hatalommal bíró szervezet, hanem tényleges tervek kidolgozásával és tárgyalásokkal. És ha nem lehet egyelőre országos kongresszust, a magas kormány közbenjárásával egybehívottat tartani, kell és

lehet anélkül, országos vagy részleges gyűléseket ez ügyben rendezni. Ennél pedig a főfeladat a vidékre háramlik; a vidéki községeknek kell mozogni és dolgozni, nem csak azért, mert a vidék a nagyobb kontingens, hanem, mert első sorban az ő érdeke forog kockán. A vidéki községek nagy érdekéről van szó, ezek között is első sorban a kis községekről, mert ezek — és az ő révükön azután az egész zsidóság — sínylik meg, hogy a recipiált zsidóságnak nincs oly országos egyöntetű szervezete, mint pl. van a protestánsoknak.

Azok a kis községek, melyek minden vidéken nagy számmal vannak, elzülленnek, lassanként elvesznek a zsidó élet számára, mert az önállósághoz nincs elég anyagi erejük és nincs hatóság, mely más községekhez való csatlakozásra kényszeritené, hogy egyesült erővel tudnák maguknak, illetve a felekezetnek azon közegeket és intézményeket, melyek zsidó község számára okvetlen szükségesek, biztosítani. Így azután megalkusznak a viszonyokkal, úgy, hogy minél olcsóbban lehessen elrendelni a dolgot, megmaradnak autonóm anyaközségeknek és süllyednek rohamosan, a helyett, hogy haladnának a vallás és felekezet javára. De nem csak, hogy belsőleg nem rendelkeznek a kellő vallás-erkölcsi ellátásban, de külsőleg is pellengérré állítják a vallásfelekezetet. Minél tovább készülünk tehát a reorganizációval, annál többet veszünk, annál nagyobb lesz a kár, melyet pótolni egyhamar nem lehet.

Hogy pedig ne gondolja valaki, hogy feketén látok, mint az a moralizálók szokása, hogy általánosságban beszélek, de részletesen nem igazolhatom állításaimat: felhozok néhány példát, *egyelőre* nevek említése nélkül.

Ime, ismerek egy községet, kerületével 60—70 család, mely beteg, munkaképtelen rabbiját nyugdíjazta, miután 25 évig volt a községben. Ez eddig igen szép eljárás, de most következik a még szebb. Honnan vegyen új rabbit, hisz ez anyagi áldozattal jár? pedig kellene, hogy a 8 osztályú középiskolában hittant tanítson, eseményeket végezzen, esetleg rituális kérdéseket eldöntsön, talán néha egy buzditó szót is intézzon a községhez és örködjék a vallásos érzületek felett. Nos, ezen könnyen lehet segíteni. Valamit elengedünk a követelményekből, akkor aztán itt van a sóchet, megtesszük azt rabbinak; nem, az még sem lehet, hanem rabbi helyettesnek. Elvégez az mindent, metszői, előimádkozói és rabbiteendőket. Igaz, hogy szörnyen tudatlan, nincs fogalma a zsidó házassági törvényekről és e szerint a legprimitívabb szabálynál fogva, nem szabad neki esketést végezni; igaz, hogy nem ismeri a rituális törvényeket, még azokat sem, melyek a legsűrűbben fordulnak elő; igaz, hogy semmiféle kvalifikációja sincs arra nézve, hogy rendes iskolában hittanítást végezzen, de hát vajjon ez akadály arra, hogy ne lehessen rabbi helyettes? A fődolog az, hogy a községre nem hárul új teher; metszójének több fizetést azért nem kell adni, megörül az a hitoktatási díjakkal is és így még megtakarítja a község azon pluszt, melylyel kevesebbet ad volt rabbijának nyugdíjként, mint

fizetést működése korában. Ezek után, igen nagy előnyére a vallásosságnak és a vallásfelekezet tekintélyének, a legfontosabb vallási teendőkből képviseli a zsidóságot — a tudatlan sóchetből vedlett rabbi helyettes!

Menjünk tovább. Tudok egy községet fejlődő városban, melynek elég nagy a kerülete és van rabbi helyettese, a ki a nem tudom, mi módon nyert hivatalába beleöregedett. Hogy magyarul nem tud, azt tőle már rossz néven nem lehet venni, hogy tanítani sem elemi, sem gimnáziumi tanulókat nem bír, az könnyen érthető, miután a »tényleges vendéglősi« foglalkozás erre még sem kvalifikál!

De a község azért meg van elégedve magával, ha a gyermekek fel is nőnek a nélkül, hogy imádkozni tudnának, hogy legcsekélyebb vallási ismereteik is lennének. Mire válók is azok ma már. A fődolog, hogy modern emberek legyenek a szó szoros értelmében! A zsidóság, no, az majd fönnáll nélkülök is! Hogy ez mire vezet egész nemzedékeket a zsidóság megmérhetlen kárára, azt talán nem kell bővebben kifejteni.

Arról a chillul-hassémról, hogy sok orthodox hitközségben magyarul nem tudó, minden kvalifikációt nélkülöző emberek »tanítják« a hittant a középiskolákban, hol a »hittanár« révén nevetség tárgyává válik maga a hit is, — arról nem is akarok ez alkalommal beszélni.

Nos, nem égető szükség-e, hogy itt rendet csináljunk, nem részlegesen, hanem országosan? Hogy a rabbi helyettesi intézményt, mely annyi visszaélésnek kutfeje, arra kirendelt felekezeti hatóság revízió alá vegye és ne engedjen anyahitközséget fennállani, mely nem tud az összes követelményeknek megfelelni, de egyessítse a széthúzó kis községeket, hogy közös erővel létesítsék azt, a mit önállóan nem bírnak? Hogy minél előbb meg legyen az anyahitközség kritériuma változtatva és megfelelően meghatározva, a mint [azt az országos iroda oly elismerésre méltón a múlt évben kezdeményezte?

Menjünk tovább. Ismerek kis községet, melynek metszője tönkre ment kereskedőből lett, a mi magában véve még nem volna baj; de már igen is baj azon tény, hogy az illetőnek ahhoz való tudása és a mi viszonyaink között még feltűnőbb: arra való képesítése sincs, ha csak nem tartják képesítő diplomának az orthografiai hibákkal tele héber levelet, melyet az illetőnek atyja adott, reányomva az »okmányra« egy rabbiság, mint anyakönyvi kerület bélyegzőjét, a melyhez úgy jutott, hogy a községében a rabbi helyettesi állás üresedésben lévén, maga volt — mint sóchet — az egyedüli képviselője a vallásos intézménynek.

Tudnék még hasonló épületes dolgokat felsorolni, mások bizonyára szintén; de vegyük most az éremnek egy másik oldalát. Tudok kis községet, kerületével vagy 60 család, melynek rabbija, ki 35 éven át működött ott egy helyben, elment minden halandó útján. A község tisztességgel eltemette körében megöszült papját és most természetes, hogy majd másik után kell néznie. Papot

kell alkalmaznia, mert különben kerülete, a mely az adózók főkontingensét képezi, elszakadhat, önálló községet alakíthat, esetleg alkalmazhat valamely éjen át lett rabbi helyett és így előnyben lenne az anyaközség fölött, mely neki nem tud rabbit adni, ha véletlenül szüksége van rá. Az tehát bizonyos, hogy a községnek rabbit kell keresnie, még pedig, változván az idők és az emberek, modern, képzett rabbit. De itt van ám az özvegy az elhunyt rabbinak. A községnek kötelessége volna annak nyugdíjat adni, de azt mondja, nincs miből. Megteszi — ugymond — jó érzésből, tisztességtudásból a legtöbbet, a mi tőle telik, kiszolgáltatja a megboldogultnak egy évi fizetését végkielégítésként az özvegy számára. Ám ezzel viszont az özvegy nem érheti be, mert ha esetleg gyermekei nincsenek azon helyzetben, hogy fenntartsák, a mig Isten élni engedi, elmehetne — magyarul mondva — koldulni! Ugy-e bár szép osztályrész 35 évi rabbiműködés után?!

Nem lehetne, nem kellene-e ezen segíteni mihamarabb, ha nem országos, legalább vidéki nyugdíjintézet által? Hát vajjon nagyobb közsegeink képesek esetleg több hivatalnokukat — előregedés, munkaképtelenség esetén — kellő nyugdíjban részesíteni és helyettük másokat alkalmazni, a nélkül, hogy anyagi helyzetük megrendülne?

Miért tudtak a protestánsok, mielőtt sikerült nekik néhány évvel ezelőtt Országos-nyugdíjintézetük létesítése, miért tudtak ők »Vas megyei gyámoldat«, »Dunántúli kerületi nyugdíjpénztár« fenntartani és czélszerűen működtetni? Mi nem kísérelhetnénk meg ugyanezt a községek, rabbijaik és alkalmazottaik hasznára és biztosítására?

Sok, sok a teendő, a mely sürgetőleg áll előttünk és, azt hiszem, nem hiábaváló, ha mi autonómiai gondolatokkal tépelődünk, össze kellene fogni az összes arra hivatott tényezőknek és megkezdeni a nagy munkát, mely a magyar zsidóságra a receptció után vár.

Szombathely.

Dr. Bernstein Béla,
rabbi.

A guvernántok.

II.

A multkor* fölállítottam tétel gyanánt, hogy előkelő és vagyonos családainknál a leányok lelkéből első sorban a guvernántok tépik ki a hit gyökérszálaikat és plántálnak helyébe frivol gondolatokat. Mielőtt bizonyítanék, nézzük meg, mikép is kerül a családhoz a guvernánt?

A mama még abban a korban van, amikor boldogtalannak érezné magát, ha udvarlók nem vennék körül a jégen, a bálban, a cukrázdában és a zsurokon. Neki mindenütt jelen kell lennie és »jó szíve« attól a fáradságtól sem riad vissza, hogy valamelyik barátnője társaságában egész délutánokon végig kocsizza és kilincselje a várost belépti- és tombolajegyek előrusítása végett.

* L. az »Egyenlőség« ez évi 6. számát.

Lánykája azonban már nem gyermek. Iskolába jár ugyan, de szoknyái kezdenek veszedelmesen rövidnek lenni, s a táncpróbák egy pár tejfölösszájú legényke már »nagysád«-nak titulázta. A mamának ez szöveget üt a fejébe. Mit csináljon vele? Mig öt-hat éves bábé volt, mindenhová magával vitte, hadd bámulják, milyen szép kicsinye van. Az a becézés, melyet mi férfiak a kis gyermekek iránt tanusítunk, jól eső simogatás az anya asszonyi hiúságának is. De egy fesleni kezdő bimbó a kinyílt avagy hervadó rózsának már terhére van. Aztán az ilyen fruska nagyon is nyitva tartja a szemeit, meg a füleit...

Nem, igazán nem lehet, hogy a mama magával vigye a saját kimenőire. De a szobalány és a szakácsné társaságában sem hagyhatja; ezek nagyon közönséges teremtések s közöttük csak elparasztosodnék.

Mit tehet a jó és gondos mama ilyen nehéz helyzetben?

Azt, amit X-né és Y-né, akik chic-es, igazán mondaine asszonyok: leül és levelet ír egy kitűnő hírnévnek, örvendő elhelyező intézethez.

»Küldjön nekem« — hangzik a megbízatás — »egy csinos megjelenésű, valódi francia guvernántot.«

A valódi szó kétszer is alá lesz húzva, mert ő nagysága gyűlöli a talmit. Neki mindenből »echt« holmija van, az ezüst asztali készlettől kezdve az asztrakán gallérig. Tehát a guvernánt is valódi francia, vagy angol, vagy északnémet legyen. Ha már áldoz a leánya kedvéért, csak nem fog egy magyar libát venni a házához. És csinos is legyen a guvernánt, mert olykor jó lesz kiesérőnk ide, vagy amoda és egy elegáns asszony nem járhat csunya és slampos kisasszonynyal az utcákon.

Hogy mit szól a férj a dologhoz? Ugyan, melyik modern férj törődik ilyen apró házi historiákkal? Szobalány, szakácsné, guvernánt: az az asszony dolga.

... És megérkezik a guvernánt.

Csinos teremtés, sőt némi arisztokratikus allureök is vehetők észre rajta. Ő nagysága a megelégedés és a büszkeség bizonyos nemével konstatálja a bizonyítványokból, hogy a mamselle egy osztrák bárói családnál is volt alkalmazva.

— Finom kisasszony, referál az urának, erre nyugodtan bizhatjuk leányunkat.

És rábizza teljesen. Szíve meg van nyugtatva, hogy megtette, amit egy jó anyának megtenni lehet. A férj sem kutatja: ki és mi ez az új családtag, van-e multja, van-e szilárd karaktere? Lovat ugyan meg nem vásárolna, amíg meg nem győződik a származása felől, s a mig ki nem tapasztalja, hogy megbízható természetű-e, de a guvernánt — ő, az egészen más. Arra rá lehet bízni a leány-gyermekeket habozás nélkül.

A guvernánt pedig meglepetéssel veszi észre, hogy — zsidó családhoz jutott. Nincs ugyan inyére, de — megbocsátja növendékének, ki respektussal vegyes ragaszkodást érez a nálánál idősebb, elegáns és tapasztalt leány iránt. Hamar összeszoknak, sőt hamar barátokká is lesz-

nek. Mig egyedül aludt szobájában a kis zsidóleány, léfekvés előtt mindig elmondta az imát, amire a szégyén jó nagymama tanította volt. De most, hogy kettőjüké a szoba, vége az imádságnak. A kisasszony az első este olyan furcsa, gúnyos mosollyal tekintett reá, amint meghallotta az ima szavait, hogy neki önkénytelenül vér szaladt az arcába és elszorult a torka. Talán sirt is volna, de a kisasszony nevetve ölelte át és olyan édesen kacagott, hogy ő harag helyett végre is inkább csak valami röstelkedésfélét érzett magában. Ha a nagymama még idehaza lett volna, neki talán elpanaszolja másnap, hogy kinevették azért az imáért, amit ő tanított. De a jó öregasszony már két éve nem énekel esténként, ha csak oda fent a másvilágon nem . . . A mama pedig — igaz! — a mama sem szokott imádkozni, a kisasszony tehát joggal csodálkozhatott és kacaghatott az ő ősdi, gyermekes szokása fölött.

És elmarad az ima. Ám helyette a guvernánt másra tanítja a fogékony gyermeki lelket. Beszél a zárdáról, ahol ő nevelkedett és a Jézusról, meg a Szűz Máriáról. Amazt megmutatja egy kis elefántcsont feszületen, ezt egy email-képben. Nem mulasztja el hangsúlyozni, hogy az előkelő világ mind keresztény, s amelyik zsidó leány igazán uri asszony akar lenni, annak mentől hamarabb és jobban le kell szokni a zsidó tempókról. Ha sétálni mennek kettesben, el nem mulasztaná utba ejteni valamelyik templomot s oda bevinni növendékét. A kis zsidóleány először szorongva lépi át a küszöböt, s idegennek érzi magát a szent képek, a tömjénfüst, s a mise érthetelen szavai közt. De majd fölbátorodik, s mire negyedszer-ötödször térnek be a templomba, már pajkos komolysággal veti magára a keresztet és nyújtja ujjait a szenteltviz-tartóba.

Még nem volna elveszve lelke a zsidó hit számára, ha egyensúlyt és támaszt lelhetne otthon, a családjá körében. De az otthon neki nem oltalom. Apa nem ér rá templomba menni, legfőbb kétszer egy évben. A mamának szintén nincs ideje ehhez és a mama korholás helyett csak zavartan mosolyog, midőn a leány az ebédnél elmeséli, hogy a kisasszonynyal együtt volt — misét hallgatni. Az apa nevet, az anya mosolyog . . . ki védje meg ezt a lelket a zsidó hit és a zsidó erkölcsök számára?

Strausz Adolf.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése február végén lejár, szintugy azokat, kiknek előfizetése már elebb járt, tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, V., Váci-körút 18.

H i r e k.

A hetedik fölolvásó estének

nagy érdeklődéssel néztek elébe. Dr. Alexander Bernátnak, a magyar tudományos világ e kiváló alakjának fölolvásása volt a programmon: a *Velencei kalmárról*. Shakespeare-nak e sokat magyarázott alakjából, visszatartó volta mellett is, sok tanulságos dolgot vontak már le az aesthetikusok, többek közt pl. azt, hogy igazságtalan bánásmód, kizárás és megkülönböztetés milyen elfajulást szül az elnyomottban. Vadállattá alakítja át, büne azonban visszaesik arra a társadalomra, mely azt a gyűlöletet és embertelenséget nevelte. A modern világ legnagyobb dramatistája ennél fogva nem a zsidót akarta megbélyegezni, hanem a társadalmat, mely Shylockot olyanná tette. — Szép, szép, csak hogy a néző közönség csodálatos mód mindig csak a zsidó ellen telik el undorral és megvetéssel, valahányszor a Velencei kalmárt végignézi és alig-alig jut eszébe valakinek a társadalomra, a darabban a nemes Antonióra haragudni, sőt. Ha tehát csakugyan az volt Shakespeare célja, amit a philosophusok neki tulajdonítanak, akkor a Velencei kalmár tökéletesen eltévesztette célját, mert Shakespeare épen az ellenkezőjét érte el annak, amit — állítólag — elérni akart. Alexander nem is helyezkedett arra az álláspontra, hanem inkább a darab technikájával foglalkozott igen érdekesen és tanulságosan, azonban nem olyan szempontból, mely alkalmassá tenné azt a fölolvást arra, hogy ép az *Izr.* Magyar Irodalmi Társulatban tartassék meg. Elég magas volt az a fölolvás a tudomány-egyetem aesthetikai tanszékére, de, az utolsó sorok kivételével, melyek lángoló szavakban bélyegezték meg az antiszemilizmust, semmi olyan tulajdonsággal nem rendelkezett, amely igazolta volna azt, hogy miért vitték épen a zsidó irodalmi társulat fölolvásó-asztalára, bárha szívesen elősmerjük, hogy arra az asztalra nézve már maga az a tény is kitüntetés, hogy Alexandert látta fölolvásó vendégül. Alexander szerint a Velencei kalmár korántsem iránydarab. Shakespeare nem akart benne kedvezni sem a zsidóknak, sem a zsidók ellenségeinek. Neki ellenjátékul ördögös alak kellett, hát megtette azzá a zsidót, kit ő nem ismert és kit megtettek ördögnek jóval előtte azok a források, melyekből ő darabja meséjét merítette.

Sajnáljuk, hogy a híres tudós nem bocsájtkozott ebből az alkalomból annak a bonczolgatásába, mi igaz a Shylock jellemében, azaz zsidó-e az a Shylock? Aki látott zsidó apát, azt kell, hogy mondja: nem. Shylock halva akarná látni egyetlen gyermekét, csak pénzét ne vesztette volna. És ez a Shylock typus akar lenni! Antonio nem fizethet, Shylock pénze elveszett, de Shylock ennek csak örül, mert a szerződés szerint egy font hust vághat ki ellensége testéből. És ez zsidó vonás volna! Három ezer esztendő óta vérontástól, gyilkosságtól való iszonyatra neveli a zsidót vallása. És neveli másra is, könyörületre, szeretetre, mit gyakorol is végülénül sürűben és intenzívebben összes vádlóinál, gyűlölőinél. Abban azért kétszer is igaza volt Alexandernek, hogy Shakespeare soh'sem látott zsidót (Angliában Shakespeare korában zsidók nem laktak). Nem csak, hogy zsidót nem látott, de fogalma sem volt arról, milyen a zsidó, milyen a zsidó lélek. És igaza természetesen abban is, miket fölolvásása végén emelkedett hangon, kísérve a fölolvásó termet zsufolásig megtöltött közönség szünni nem akaró éljenzésétől és tapsától mondott, hogy t. i. az antiszemilizmus koránt sem árt annyit a zsidónak, mint egyál-

talában a társadalomnak. Megrontja a jogérzetet, az emberek eldurvulnak és lábbal tapossák a szeretet törvényeit; és — ami a második nagy baj, — alakokat vet a fölszínre, kik különben soh'sem jutottak volna a közéletben való szerepléshez. Mert az antiszemitizmushoz nem kell tehetség, nem kell tudás és nem kell lelkiismeret. Az igazság mellőzése, minden jobb érzés elnyomása, a szeretet kigunyolása: ez az antiszemitizmus.

Alexander fölolvasását megelőzőleg, *Rothauser* Miksa, ki a »Holtomiglan« című darabjával a *Rutkai* György nevet tette ismeretessé a magyar népszínmű irodalomban és ki a »Pester Lloyd« szerkesztőségében bold. dr. *Silberstein* Adolf helyét foglalja el, talpra esetten és szép magyar nyelvezettel olvasott föl a zsidóságról a művészetben. Nem mélyedt el tárgyába, új adatokkal sem lepott meg, (annál kevésbé, mert hasonló sujetről csak két hét előtt értekezett dr. *Goldschmid* Lipót), de mindezt pótolta a hang melegsége és felekezete iránt táplált az a nagy és igaz szeretet, mely a fölolvasó minden szavából szólt és mely bizonyára eljutott hallgatói szívéig. Fölolvasása egyik szép részét, »A zsidóság a zenében« czímmel lapunk mai számában közöljük; olvasóink megérthetik belőle a lelkesedést, melylyel a közönség *Rothauser* Miksa fölolvasását fogadta.

Mardochai Hajehudi.

— A szegedi zsidó hitközség képviselő-testülete várhelyi *Rósa* Izsó dr. elnöklete alatt folyó hó 20-ikán közgyűlést tartott, a melyen az előjáróság beszámolt 1899. évi működéséről. Az évi jelentésből, a mely ismét igen derekas munkáról nyújt világos képet, kiemeljük a következőket: A költségvetésben megállapított előirányzati tételek legnagyobb része nemcsak hogy helyesnek bizonyult, de a bevételek 5255 frt 29 krral haladták meg az előirányzatot, míg a kiadások 1510 frt 01 krral kevesebbre rugtak. Az előirányzat keretén kívül befolyt 678 frt 66 kr. Az 1899. évi bevételi többlet tehát 7443 frt 96 kr. volt. Az 1898. évből áthozott 8039 frt 79 kr. pénztári maradvánnyal együtt 15,483 frt 75 kr. fölött rendelkezett a hitközségi pénztár. Ebből az 1899-ben megszerzett ingatlanok vételárára 12,729 frt 54 kr. kifizetettvén, az 1899. évi pénztári maradvány 2754 frt 21 kr. A kedvező pénzügyi eredmény főleg a kultusadó-fizetések javára esik, mert e czímen, nagyobbára hátralékokból, 4330 frt 68 krral több folyt be, mint a mennyi előirányozva volt. Az adókivetés maga nem csak, hogy nem emelkedett, hanem inkább apadt, a mit bizonyít az, hogy 15 évvel ezelőtt minden hitközségi tagra átlag 15 frt 83 kr., most pedig csak 14 frt a kultusz-adó. A zárszámadás kedvező adatain fölül főlemlítésre méltó, hogy 1899-ben a szegény iskolások ruházatára fordított 804 frt 75 kr.-on túl a szegények gyámolítására kizárólag a hitközségi pénztár 1899-ben 2123 frt 59 krt fordított. Az előterjesztett vagyon-kimutatás szerint a hitközség tiszta vagyona 91,235 frt 41 krt képvisel. A templomépítési alap javára az 1899. év végével 107,821 frt 87 kr. volt gyümölcsözőleg elhelyezve; ezen fölül egy 1000 forintos adomány még nem folyt be. A hitközség által kezelt, legnagyobb részben ösztöndíj-alapítványok 22,674 frt 37 krt, az egyéb alapok pedig 2781 frt 24 krt tesznek. A számvizsgáló- és az alapítvány-ellenőrző-bizottság jelentései alapján a közgyűlés egyhangulag megadta a fölmentvényt. Az előjáróság által közzétett évi jelentés első sorban a templom-építés ügyével foglalkozik és tájékoztatást nyújt az iránt, hogy miért nem valósulhatott meg az előjáróság azon szándéka, hogy az építés már 1899-ben megkezdessék. Főlemlíti azután az évi jelentés, hogy a közgyűlés legutóbbi határozata értelmében az új templom *Baumhorn* Lipót, budapesti műépítész, terve

szerint és ennek művezetése mellett a Br. Jósika-utca felé néző főhomlokzattal, ennek közép hossz tengelyébe építtessék föl. A zsinagóga-utcai iskolaépületnek a korona-utcaig leendő meghosszabbításával emelendő épület földszinti részében nyerne elhelyezést, az óvó- és a tornahelyiség, emeleti részén pedig a tanácsterem és a hitközségi iroda. A tisztviselők ideiglenesen a Margit-utcai 13. számú házban nyernének lakást; ugyanitt helyeztetnék el a Chevra-Kadi-á irodája és a baromfi-vágó. A közgyűlés azután helyesléssel vette tudomásul az elnök azon bejelentését, hogy az új templom részletes terveinek és költségvetésének elkészítésével megbízott műépítész Szegedre jön, hogy bizonyos részletekre nézve a templomépítési bizottsággal értekezzen s hogy továbbá az építésre vonatkozó pályázat valószínűleg márczius havában kiirható, az építés pedig a tavasszal megkezdhető lesz. Az előjáróság megbízatása márczius havában fog lejárni, a minek főlemlítésével megköszönte az elnök a maga és előjáró-társai nevében a képviselő-testület bizalmát, *Obláth* Lipótnak meleg elismeréssel támogatott indítványára viszont a képviselő-testület az elnöknek és a hitközség egész vezetőségének, kiválóan eredményes működéséért, köszönetet szavazott.

— A győri és győrszigeti egyesült hitközség f. hó 25-ikén tartja meg ez évi közgyűlését, ahol bemutatták az előjáróság 1899. évi jelentését és zárszámadásait, valamint a folyó évi költségvetést, továbbá *Perl* József ügyvéd alapító-leveletét. A közgyűlésre elkészült jelentés szerint, a hitközség 1899. évi bevétele 27101 frt 11 kr., kiadása 25209 frt 02 kr. Rendszeresített fizetésekre és kegydíjakra 8970 frtot, iskolai szükségletre 7769 frt 51 krt, szegény-orosu leányok kiházásítására 150 forintot, templomi szükségletre és a kultuszosztályra 1277 frt 75 krt, gazdasági czélokra 1398 frt 38 krt fordítottak. Az 1900. évi költségvetésből 15613 korona 26 fillér fedezendő kultuszadó útján. A hitközség tiszta vagyona 61523 korona. A hitközség kezelése és felügyelete alatt 24 alap áll.

— Elnökválasztás a szolnoki hitközségben. A szolnoki hitközség új képviselőtestülete múlt vasárnap tartotta alakuló ülését, melyen kezdetben *Kubiesz* Gusztáv elnöklött. Miután a f. hó 11-iki képviselőtestületi választások eredményéről szóló jegyzőkönyvet felolvastatta, korelnököt választottak *Hay* Jakab személyében, aki az elnökválasztást proponálta. Utána *Mandel* Ignác dr. szólalt föl, rámutatván azokra a kiváló érdemekre, melyeket *Lippe* Vilmos dr. királyi táblabíró legutóbbi 3 évi működése során a hitközség életében szerzett s kiemelvén azt a diszt és tisztességet, melyet személye a szolnoki hitközségnek kölcsönöz. A hitközségben megoldásra váró feladatok különben is olyan kipróbált és olyan erkölcsi súlylyal bíró munkaerőt követelnek, minő *Lippe* Vilmos dr. E végből azt ajánlotta: a szóló, hogy ismét a volt elnököt válaszsák meg. A föl szólalás a képviselőlet valamennyi tagjának föl fogását tükröztette vissza, aminek tanúsága az, hogy a javaslatot egyhangu helyesléssel fogadták s *Lippe* Vilmos drt elnöknek kiáltották ki. A táblabíró-hitközségi elnökért erre küldöttség ment, melynek kíséretében azután ő meg is jelent s a korelnök köszöntő szavai után késznek nyilatkozott a tisztség elfogadására. Majd a maga és a képviselőtestület programját fejtette ki, igérvén, hogy legjobb tudását, becsületes törekvését és minden igekezetét szívesen állítja a közös feladatok szelgálatába. A képviselőtestület bizalmi nyilatkozatát *Karczag* Sándor dr. tolmácsolta. Utána a gyűlés a többi választásokat — tisztelete jeléül — egy későbbi alkalomra halasztotta.

— **A székesfehérvári vallásközség** *Peri Miksa* dr. elnöklésével f. hó 18-án tartotta rendes évi közgyűlését. Az évi jelentést a nagy számban jelen volt képviselők éljenzéssel fogadták és egyhangu helyesléssel tudomásul vették. Tudomásul vették továbbá az 1899. évi zárszámadást, vagyonmérleget és az előjárásnak, a számvizsgáló bizottság jelentése alapján, a felmentvényt egyhangulag megadták. Végül *Fodor Mór*, hitk. jegyzőnek a jelentés összeállításáért s egyéb működéséért elismerést szavaztak. A vita nélkül lefolyt gyűlés nem mindennapi elismerése a vezetőség működésének, mely az utóbbi 3 éves ciklus alatt a legnagyobb elismerésre méltó eredményeket érte el a község anyagi viszonyainak rendezése körül.

— **Az újvidéki hitközség** *Kohn Károly* dr. helyébe, *Nemes Sándor* dr. ügyvédet választotta elnökül. Nehéz volt betölteni *Kohn Károly* helyét, ki a hitközség felvirágozása körül igen nagy érdemeket szerzett. Sokat köszönhet neki a hitközség és az iskola. Ennek mostani szelleme az ő nagyműveltségű működésének eredménye. *Kohn Károlynak* méltó utódja lesz *Nemes Sándor*, a ki szintén sokat fáradozott a magyarság érdekében s tovább építi, a mit elődje oly szép sikerrel megkezdett. *Kohn Károly* 2 ösztöndíjalapot létesített a tanuló ifjuság számára és egyet a tanítók megjutalmazására.

— **Árverés a zsinagógában.** Sajnálni való dolgokat jelentenek nekünk *Karánsebesről*, melyek ismét előtérbe tolják a felekezet szervezeti kérdését. Ha a felekezetnek autonóm hatósága volna, olyan hitközségi vezetés, minőről az alábbi jelentés szól, természetesen lehetetlenné válnék, s az ilyen vezetés hibái nem állíthatnák pellengérre a felekezetet. Az eset ez: A *karánsebesi hitközség* megbízásából *Neuer Ignác* előjáró a templom részére két ezüst gyertyatartót (kandelaber) vásárolt. Bécsben (mintha magyar ipar nem volna!). A hitközségi elnöknek azonban nem tetszettek ezek a gyertyatartók s ez okból visszaküldte őket a bécsi gyárosnak. A gyáros nem hagyta annyiban a dolgot, perelt s mert állítólag a vásárlás választott minta után történt, megnyerte a pört, melynek költsége 400 korona. A hitközség elnöke nem intézkedett a fizetés iránt, a templomban foglaltak s a napokban *dobszó mellett hirdették a piacon*, hogy árverés lesz a zsidó templomban. És árvereltek is, eladtak néhány imazsámolyt. A hitközség tagjai közt ez méltó fölháborodást keltett s a választmány fölkérte az elnököt, hogy az ügyet rendezze. Ez azonban nem történt meg; az elnök tovább akar pereskedni, miért a község intelligens elemei elhatározták, hogy az elnöknek bizalmatlanságot szavaznak. A f. hó 20-iki közgyűlésen kellett volna az ügynek eldőlnie, de hát erre az elnök behozatta vidéki párthíveit, akik tájékoztatlanságukban a választmánynak számon kérő tagjait szóhoz jutni nem engedték. A választmány erre elhagyta a helyét s az elnök új választmányt választatott, természetesen az ő szája izének megfelelő, aminek a hitközség existenciájára nézve káros következményei lehetnek. A gyertyatartók ügye így továbbra is függőben maradt s van rá kilátás, hogy a napokban ismét kidobolják a *karánsebesi piacon* (oláh nyelven), hogy »a zsidók szentélye eladó«. — Nézetünk ez ügyben az, hogy a községkerületi előjárásnak kötelessége haladéktalanul közbelépni, s amennyiben ezt rövid időn belül nem tenné, az Orsz. Izr. Irodának kell a kellemetlen és a felekezetet érintő ügy rendezését kezébe vennie.

— **Ad notam.** A homályból kapott ki *Jókai Mór* egy szót, amit nekünk is föl kell jegyeznünk. A koszorus regényíró tudvalevőleg a békebarátok egyesülete, mely-

nek e héten volt gyűlése, elnökévé választotta. Jókai azonban e megtisztelő állásról most lemondott s ezt a lépését többek között így indokolta:

»Megerősített engem ebben a rég megfogamzott tudatomban a legutóbbi főrendiházi ülés tenora, ahol *irányadó magas állású szónok által ki lett mondva, hogy nem római katolikus egyéniséget nyilvános pályán elősegíteni a katolikus klérusnak nem szabad, sőt megakadályozni kötelesség.*«

Nagyon jellemző mondás ez a mai érában, s ezért számon kell tartanunk.

— **Alapítványok.** *Rosenfeld* Henrik földbirtokos, kit a király minap nemesített, a vörös-kereszt kórház ápolónői alapja javára, 2000 koronás alapítványt tett. — *Néhai maróthi Fürst Jakab* családja a budapesti újságírók segélyalapját 4000 koronás alapítvánnyal növelte. — *Raditz* Zsigmond és neje *Sarolta*, tatai lakosok, szegény zsidóhitű menyasszonyok segítésére a tatai hitközségnél 1100 koronás alapítványt létesítettek.

— **Az osztrák izr. kézműves-egyesület** f. hó 18-án ünnepelte meg főnnállásának 60-ik évfordulóját. Az egyesület az utóbbi évtizedben évente 382 növendéket vett pártfogásába és 188-at szabadított föl mint legényt. A lefolyt 1899 évben 825 inas élvezte az egyesület jótéteményeit, amelyek 35408 frt kiadást okoztak. A jubileum alkalmából *Rothschild* Nataniel báró 20,000 koronát ajándékozott az egyesületnek.

— **Templomavatás** volt a minap *Gután*. *Arviz* veszedelem folytán rongálódott meg az orth. hitközség régebbi istenháza, amelyet most megújítottak. Az avatást a komáromi orth. hitközség rabbija végezte.

— **A zsolnai izr. nőegyesület** a minap ülte meg 25 éves jubileumát, melyet ünnepélyes istentisztelet előzött meg. Ezen *Friedmann D. dr.* rabbi magasan szárnyaló imában Isten áldását kérte az egylet minden egyes tagjára. A zsinagógából a városház disztermébe indult az ünneplő gyülekezet, ahol az egyletnek érdemdus elnökhasszonya, dr. *Schauer* Gyuláné, megnyitván a jubileumi közgyűlést, köszönetet mondott az egylet minden támogatójának, különösen a hitközségnek és az egylet védnökének, báró *Popper* Árminné ő méltóságának. Majd *Rosenfeld* Ignác, hitközségi elnök emelt szót, biztosítván az egyletet a községnek további támogatásáról. *Mátrai* Jakab egyesületi titkár terjesztette be az elmúlt évről szóló jelentését, egyszersmind lendületesen ecsetelvén az egyesület történetének kimagasló mozzanatait. Erre *Ring* Mór dr. kir. közjegyző indítványára a vezetőségnek jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

— **A pesti izr. nőegyesület** vasárnap, folyó hó 25-ikén, este, a fővárosi vigadó összes termeiben álarcos bált tart. A mulatság jövedelmei az egyesület jótékony céljára szánvák, minélfogva a bál iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

— **Szegény Weinmann.** Weinmann Fülöp dr. kir. tan. közjegyző ugyancsak megjárta a héten. Előző számunkban ugyanis közöltük *Hirsch Klára* báróné magyarországi jótékonyági alapítványának alapító levelét, melyet részben a napilapok is átvettek s a maguk tudományából hozzáírták, hogy a kérvényeket Weinmann Fülöp dr. kir. közjegyzőnél kell benyújtani, akinek pontos lakása címét is közölték. Weinmann Fülöp dr. nagyon jólelkű ember, hanem ezen közlések megjelenése óta világos nappal csak lopva mert a lakására menni, mert először is elfogták a protekciót keresők, másodsor pedig levélhordó-táska számra érkeztek hozzá a segélykérő levelek és folyamodások. A szegény embereknek termé-

szetesen nagyon sürgős a várt és kért segítség, s mi ebből az ő sürgősségükből egyáltalán nem akarunk tréfát csinálni; de fölvilágosításképen meg kell mondanunk, hogy némely napilap a Hirsch báróné jótékonyági alapítványának kedvezményeire vonatkozó utbaigazításával tévedést keltett, mert a kérelmeket az alapítvány irodájához (Budapest, Lázár-utca 18. szám) kell intézni, de nem az alapkezelő-bizottság elnökéhez.

— **Lemberger Henrik dr.** Sulyos veszteség érte a bajai hitközséget Lemberger Henrik dr. elhunytával, akit a bajai orvosi kar nestorának tekintettek. A héber irodalomnak épp oly lelkes és sokat tudó buvára volt, mint a klasszikus tudományoknak. Hajnaldhoz az egykori kalocsai érsekhez benső barátság fűzte s a kettejük életéből sok kedves aperçu forog közszájon. Hitközségében teljes fél-századon át volt vezérember, ki mint a vallástestület s a Chevra-Kadisa választmányi tagja, több tanintézet iskolaszéki tagja s a felekezeti iskolák egykori tiszteletbeli igazgatója nagy szolgálatokat tett a kultusznak és a kulturának. 87 esztendő nyomta a vállát, midőn f. hó 16-ikán magához szólította az Úr abból a diszes polgári állásból, melybe tisztelői felekezeti különbség nélkül helyezték. Temetése f. hó 18-ikán folyt le igen nagy részvét közepette, mely az elköltözött és mélyen sujtott, előkelő családja iránt érzett tisztelet méltó megnyilatkozása volt. A gyászszertartás *Berger Salamon* főkantor énekével kezdődött. Utána *Adler Lipót* dr. főrabbi méltatta az elköltözöttet magasröptű gyászbeszéddel. Az iskola nevében *Erdős Jakab* igazgató bucsúztatta el. Végül *Rosenfeld Henrik* hittanár mondott hatásos imát. A temetőben *Ladányi Mór* dr. városi orvos mondott neki istenhozzádot kollegái nevében.

— **Kitüntetés.** *Marmorek Sándor* drt, a párisi Pasteur intézet főnökét, aki egy bécsi orvos fia, a francia becsületrend lovagjelvényével tüntették ki.

— **Halálozások.** *Weinmann Lipót* dr. kir. tan. közjegyzőnek édes apját, ritka magas korban magához szólította az Úr. Kilenczven esztendőt élt a jólelkű öreg, melyből jó csomó csendes visszavonultságban telt el, de mégis ama sugárzás közepette, melylyel az öreg ur utolsó éveit gyermekei és hozzátartozói szeretete és sikerei fogták körül. E hó 21-ikén temették nagy részvéttel.

Guttman Vilmos, Nagyváradnak köztisztviselőben álló polgára, e hó 20-ikán, hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogultban, ki istennek tetsző cselekedetek közt folytatta életét, munkatársunk, *Gerő Atilla* édesapját gyászolja.

Keszler Gábor, pásztói m. á. v. pénztárnok neje, szül. *Fuchs Hedvig* f. hó 13-án másfél évi boldog házasság után elhunyt. A megboldogult *Fuchs Gyula* kassai kereskedő leánya volt. A korán kidőlt, széplelkű fiatal asszony halálát nagyszámu rokonság siratja. *Haász István* munkatársunk benne nagynénjét siratja.

— **Hymen.** *Mandel Samu* dr. budapesti ügyvédnek nagymiveltségű leányát, *Elza* kisasszonyt, eljegyezte *Mann Adolf* dr. fővárosi ügyvéd. Ez az eljegyzés sokakat fog érdekelni, mert *Mandel Samu* dr. sokat szerepel a társadalomban s a felekezeti közéletben. A pesti izr. hitközség VIII. ker. iskolaszékének elnöke, a IV. kerületinek jegyzője, a belvárosi szabadelvű polgári körnek igazgatója stb.

Elek Lipót budapesti nyomdatulajdonos feleségül vette a héten *Dósa Kálmán* főv. biz. tag kedves leányát, *Mariska* kisasszonyt. A dohány-utcai templomban lefolyt vallásos szertartáson megjelent *Márkus főpolgármester*, *Halmos polgármester*, *Matuska alpolgármester*, *Scheerman dr. tiszti fővárosi*, *Köhner Zsigmond* hitk. elnök, *Adler Lajos*, *Wolfner Gyula* stb.

Neumann Gyula udvarnoki kereskedő eljegyezte *Brünn Mór*nak, a szendrői hitközség elnökének bájos leányát, *Hermin* kisasszonyt.

— **Meghívás és válasz.** Most akarják épp pocskká tenni, hogy nem volnánk mi, zsidó hit szerint valók, magyarok, akik különösen Árpád apánk és Rákóczy hadverő seregeivel nem lakozánk egy sátorban — s, ime, kezünkbe akad két levél, melyekben mai hitfeleink is ős-magyar nyelven, kedvesen szólnak egymáshoz, alkalmul vevén az *Klein Ármin* dr. ur szerelmes *Annuska* leányának, *Glück József* dr. fiskális urral törőnt egybekezelését, Késmárkon. A hívó levél, mely alább elől következik, szól *Weinmann Fülöp* dr. kir. tanácsos urnak, a rákövetkezendő válasz pedig az örömszülőknek. És pedig ekképpen:

Kedves szomszéd atyámfiai és bizodalmas barátaink!

Mivelhogy az hatalmas Úr Isten kegyelméből a mi szerelmes leányunk *Annuska* tudós és vitézlő *Dr. Glück József Jónás* bártfai ügyvédnek parancsolatott, hazaadásának és illetve menyegzőjük napját egyező akarattunkból a folyó esztendőbeli február 18-ikán ez nemes Késmárk városában megtartani rendeltük.

Annak okáért bizodalmasan akarjuk Kegyelemeteket, mint minékünk szeretett bizott barátainkat megtalálni, kérvén, mutassák jó affektiójukat az fellől irt helyen leányunk tisztessége és öröme napján délelő 3 óraker megjelenni ne terheltelessék, hogy házuknál az esküvői ünnepélyt megszemlélvén és ebédet evén, dicsekedhessünk Kegyelemeteknek becsületes jelen való létével, valaminthogy emelkedjek az esemény emlékezetessége és fényessége.

Mely ez iránt való kedveskedő jó akaratjukat engedje Isten Ő Szent Főlsége hasonló és más örövendetes dologban viszont szolgáljunk. Szállás és commotoról gondoskodunk. Jó és kedves választ várunk. Isten áldását kérjük.

Kegyelemeteknek jó akaró szomszéd atyafiai és bizott barátai szeretettel szolgálnak

Késmárk 1900 februárius havában,

Dr. Klein Ármin és neje.

A válasz:

Fülczimén:

Az tudós és vitézlő *Dr. Klein Ármin* urnak adassék hiven e levelém *Késmárkon.*

Ked levelét igen kedvesen vettem át, édes Klein uram. Ketek jó szerencséjének örülök, kívánom Istentől szerencsét nevelje bizony szívből.

Az lakodalmi solemnitáshoz igen örömet mennék, ha mehetnék, hogy tisztelkedhessem az én atyám fiai és barátim között a ked leányának tisztességes napjára.

Kednek jóakarátját kedvesen vevén, kívánom, hogy Isten ő szent főlsége szerencsés sok jókkal áldja meg kedet szerelmesivel együtt.

Irtam Budapesten, 15. febr. anno 1900.

Szeretettel szolgál

Dr. Weinmann Fülöp.

* Mázoló munkák elkészítését, nevezetesen új- és renoválódó épületek, valamint lakások, bolt-, kávéház- és vendéglőberendezések, mindennemű butorok mázolását és ezzel kapcsolatos fautázati (Flader), márványozási- és aranyozási munkákat szakszerű kivitel- és jutányos árak mellett elvállal helyben és vidéken *Honig Miksa és társa*, Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 15. szám. Telefon.

Közgazdaság.

* A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank febr. 17-én délután tartotta közgyűlését Lánczy Leó országgyűlési képviselő elnöklése mellett. Az igazgatóság részéről előterjesztett jelentés a következőket foglalja magában:

A lefolyt üzletévben az egész európai pénzügyi helyzet nehezítő sulyos pénzügyi viszonyok mellett kellett az igazgatóságnak megfelelnie azoknak az igényeknek, a melyeket a bankkal mint az ország egyik legjelentékenyebb hitelforrásával szemben támasztottak s a mely igényeket még fokozta a kereskedelem és ipar terén s különösen a fővárosunkra nézve oly fontos építő-iparnál észlelhető pangás. Hozzájárultak ehhez azok a nehézségek, a melyek minden befektetési értéknél s így az intézet saját kibocsátású cizmetjeinek eladásánál is felmerültek, valamint a bankforgalom és a legitim értékpapír-üzlet csaknem tökéletes szünetelése. De meglepéssel jelentheti mindezek ellenére is az igazgatóság, hogy azt a törekvését, hogy az intézetet ezentul is megtarthassa az eddigi magas színvonalán, siker koronázta. Kiemeli az igazgatóság, hogy azok a jelentékeny fizetésképtelenségek, a melyek az építőiparban az év vége felé előfordultak, az intézetet nem érintették.

Az intézet üzleteinek egyes ágazatai ezuttal is szilárd alapokon nyugvóknak bizonyultak. Kitűnik ez abból, hogy a betétek állaga alig szenvedett csökkenést s hogy az intézet záloglevelei és kötvényei igen jelentékeny mennyiségben keltek el. — A váltó-leszámitolási üzletágban jelentékeny volt az elmúlt üzletévben a haladás, mert 231.619,800 koronát számitoltak le, az előző évi 221,582,800 koronával szemben. — A jelzálog-kölcsönök összege az 1899. év elején 120.719,114 korona 90 fillér volt. Ebből visszafizettek (törlesztés, rendkívüli visszafizetés és konverzió útján) 4.190,571 korona 32 fillért, úgy, hogy az állomány 116.528,543 korona 58 fillérre apadt. A lefolyt évben folyósított jelzálog-kölcsönök összege 522 félnek 9.137,200 korona, a mivel a jelzálog-kölcsönök tőkeösszege az 1899. évi december 31-ig 125.665,743 korona 88 fillérre növekedett. Így tehát az előző évről való emelkedés 4.946,628 korona 68 fillér. A lefolyt évben 528 beadványt tárgyaltak s 18.821,200 koronát szavaztak meg (1898-ban 22.751,800 koronát). Községi kölcsönökben 141.668,494 korona 80 fillér van kibocsátva; a visszafizetések levonása után 139.818,877 korona 48 fillér marad tőkemaradványul. A záloglevél, községi kötvények és a többi üzletágak egyaránt kedvező eredményt mutathatnak föl. Keresztülvitte az intézet, más pénzintézetekkel karöltve, a Haas és Deutsch-cég részéről vezetett magánvállalatnak részvénytársasággá való átalakítását. A tízmillió korona részvénytőkével s jelentékeny tartaléktőkével rendelkező új társaság nagyszabású vállalatokat ölel föl. Ezzel az intézet a budapesti piacz egyetemese érdekének is szolgálatot tett.

Javasolja az igazgatóság, hogy az 1899. évben elért 6.004,381 korona 64 fillér tiszta nyereségből (a mi a teljesen befizetett részvénytőke 20·01 százalékos kamatozásának felel meg), az alapszabályszerű jutalékok levonása után, az 1899. évi osztalékszervényt 150 koronával váltsák be, hétifől (február 19-étől) fogva.

Ez indítvány egyhangú elfogadása után Nyers Lajos részvényes javaslatára köszönetet mondtak Lánczy Leó elnöknek, az igazgatóságnak s a tisztikarnak, az elért fényes eredményekért.

Dr. Ullmann Pál részvényes csatlakozik az előtte szóló köszönő szavaihoz, de felvilágosítást kér az elnök-

tól az iránt, vajjon van-e valami valóság abban a hírben, hogy az intézetnél tőkefelemlés lesz.

Lánczy Leó elnök kijelentése szerint a részvényesek természetesen fogják találni, hogy az igazgatóság nem lehet felelős olyan hírekért, a melyek csak kombinációkból erednek. Hangsúlyozza különben, hogy az igazgatóság körében nem merült föl a tőkefelemlés gondolata, de egyáltalában nem is volt arra szükség, hogy vele foglalkozzék az igazgatóság. A kombináció tehát minden alapot nélkülöz. E választ a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette.

Végül újra, egyhangulag megválasztották az igazgatóságba: Hagenmacher Róbertet, Kohner Zsigmondot, báró Schossberger Zsigmondot és Weisz Fülöpöt s új tagul beválasztották Vas Ferencz igazgatót. A felügyelőbizottság tagjai lettek: Blau Adolf, Gold Zsigmond, Pfeiffer Mátyás, Rupp Imre régiek és Kovácsy Sándor új tag.

* Az Első Magyar Iparbank f. hó 18-án délelőtt tartotta 35 ik rendes közgyűlését Pucher József elnökle mellett. A Glatz János vezérigazgató által előterjesztett évi jelentés szerint a válságos pénzügyi viszonyok az intézetet csak annyiban érintették, hogy egyes üzletágakban a forgalom nem emelkedett. A pénz drágulása következtében sikerült a rendelkezésére álló tőkét kedvezőbbben értékesíteni. Az év folyamán leszámoltak 19,644 darab váltót 26.462,513 frt 93 kr. értékben. Az év végével maradt az állomány 3.988,567 frt 69 kr. Az értékpapírokra nyújtott kölcsönök összege 1.047,902 frt 58 kr. A bank tartalékalapja, az idei dotációval együtt 415,000 frtra rug. Az évi mérleg, a múlt évi áthozattal 190,217 frt 65 kr. tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság indítványozza, hogy a dotációk, jutalékok levonása után 133,340 frtot, részvényenkint 10 frtot, osztalékul fizessenek ki. A fenmaradó 16,773 frt 78 krt új számlára viszik át. A közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vette, a felmentést megadta. Végül beválasztattak az igazgatóságba: bagosi Pucher József, Uhl Sándor és a választmányba, mint új tagok: Kendy Á. és Wagner Marczel.

A puchói izr. hitközségtől.

Pályázat.

A puchói izr. hitközségben 1900. évi július hó 1-ével a mai kornak megfelelő előimádkozói állás betöltendő. A pályázótól megkívántatik, hogy sóchet-ubódek és kóre legyen.

Előnyben részesül az, ki a jegyzői teendőket ellátni képes. A magyar és német nyelv birása elengedhetetlen feltétel.

Fizetés egy évre 1000 korona, fél sechita és a szokásos mellékjövedelem. A jegyzői teendők ellátásáért külön 200 korona javadalmazás jár.

Pályázati kérvények felszerelve folyó évi április hó 1-ig az alulírt hitközségi elnökhöz küldendő be.

Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsájtatnak és költség csakis az elfogadottnak térítettik meg 40 koronáig.

Puchón (Trencsénmegye), 1900. évi január hó 21-én.

Dr. Kácsor Nándor,
hitközségi elnök.

A paksi status quo izr. hitközségtől.

Pályázat.

A paksi status quo izr. hitközségnél egy első imádkozó, sochet-ubodek-vekoreh és paszkener állás megüresedett, melynek betöltése végett pályázat hirdettetik.

Az állás minél előbb elfoglalandó. Évi fizetés 1340 korona, mely összegből 1200 koronát a hitközség, 140 koronát pedig a Chevra-kadisa fizet; ezenkívül fél sechita, természetbeni lakás és egyéb itt szokásos mellékjövödelmek.

Pályázók, kiknek a fent jelzett képességen felül még a magyar nyelvet is szóban és írásban kell birniok, felkéretnek, hogy folyamodványukat, melyben az életkor és családi állapot is feltüntetendő, okmányok másolatával, továbbá erkölcsös életüket tanúsító okmányaikkal felszerelve minél előbb alulírt elnökséghez beküldeni sziveskedjenek.

Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsáttatnak, az utiköltségek pedig csak a megválasztottnak térítetnek meg.

Pakson, 1900 február 11.

Behr Jakab,
elnök.

Az apatini izr. főhitközségtől.

Pályázat.

Az apatini cong. izr. hitközségben üresedésbe jött előimádkozó-állásra ezennel pályázat hirdettetik. Évi fizetés 700 korona, a gabella jövedelem 10%-a és a mézárastól minden marha vágásáért 1 korona, továbbá természetbeni lakás és szokásos mellékjövedelem. Pályázóktól megkivántatik, hogy sochet, bodek, koreh és mohel legyen.

Képesítés, eddigi működés, kor és családi állapotot feltüntető másolt okmányokkal felszerelt kérvények márczius végéig az előjáró-ágnál beterjesztendők.

Az állás 1900. évi május 1-én elfoglalandó. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak és a költség megtérítésére kölcsönös megállapodás szerint csak a megválasztott tarthat igényt.

Apatin, 1900 február 7-én.

Dr. Bruck Mór,
izr. hitk. elnöke.

A marosvásárhelyi izr. leányárvaház elnökségétől.

Pályázat.

A marosvásárhelyi izraelita leányárvaháznál egy árvaanyai állás évi 240 korona fizetés, lakás és teljes ellátás mellett betöltendő.

Az árvaanya teendői: az árvaleányok (jelenlegi szám 9) gondos anyai nevelése, házi teendőkre, varrásban és himzésben való oktatása.

Pályázni óhajtanak — korosabb hajadonok vagy gyermektelen özvegyek — sziveskedjenek vallás-erkölcsös előéletükről, életkorukról szóló hiteles bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat f. évi márczius 31-éig alulírott elnökhöz beküldeni.

Marosvásárhely, 1900 február 15-én.

Farkas Mendelné,
az izr. árvaleányház elnöke.

HIRDETÉSEK.

MAYER és LINZER
osztálysorsjáték-főelárúsítók
BUDAPEST,
VIII. ker., Üllői-út 10. szám.

Ajánlanak
I-ső osztályu sorsjegyeket eredeti áron
és pedig:
1 egész 12 kor., $\frac{1}{2}$ 6 kor., $\frac{1}{4}$ 3 kor., $\frac{1}{8}$ 1 kor. 50 fill.
Vidéki megrendelések
gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

BINÉTER MANÓ

Budapest, VII., Károly-körút 13. sz.

Ajánlja régi jóhírű és dűsan felszerelt

sírkőraktárát

a legfinomabb kivitelben és a legutányosabb gyári
árak mellett.

Szombaton és ünnepnapokon zárva.

Hohenberg Ferencz
BUDAPEST,

VI., Nagymező-utca 46. szám (saját házában).

Ajánlja szives figyelmébe:

Izraelita hitközségek, szent egyletek
(Chevra Kadisa) és templomok

teljes berendezéséhez
felszerelési cikkek gyárát.

Árjegyzék

gyászkocsikról, lódisztollak- és lótakarókról stb.,
kivánsatra

ingyen és bérmentve küldetik.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Menyasszonyok!**Vőlegények!**

A házasságkötéshez szükséges okiratok beszerzése, a netáni akadályok alól való felmentések kieszikölése s a kihirdetések körüli eljárások sok veszélyességgel, pénz- és időpazarlással járnak. Legcélszerűbb tehát úgy a fővárosi, mint vidéki házasulandóknak az

„Országos Esketesi Ügyvivőség“-hez,
Budapest, VII., Kerepesi-út 14, fordulni, hol csekély díjért néhány nap alatt minden elvégeztetik.

IFJ. EISENBACH J.

== mű- és szobafestő ==

Budapest, VII., Akácfa-utca 65., III. em.

Ajánlkozik

műfestészetre és szobák festésére, lakásoknak rovaroktól való kitisztítására teljes szavatolással.

A szellemesség kincstára.

Élő beszédek, hírlapok és szellemes társadalmi művekből összeállították többen, 384 lap.

Kapható öt korona előre beküldése után bérmentve

KOHN TESTVÉREKNÉL,

Budapest, V. ker., Váci-körút 24. szám.

Stárk Sándor férfi divat-termében

BUDAPEST,

V., Nádor-utca 20. szám, II. emelet.

legelőnyesebben készíttetnek

bárminő férfiruhák a legelegánsabb kivitelben.

☛ **SPECIÁLISTA TALÁROKBAN.** ☛

Vidéki megrendelések
a legpontosabban eszközöltetnek.

Börszékipar és butorbörsajtolás**KENDI A.**

BUDAPEST, Károly-utca 2

(az evangélikus iskola-épületben).

Nagy raktár

valódi börszékek és karosszékekben

jóval

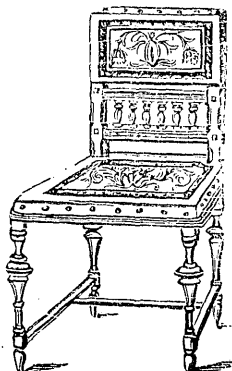
olcsóbb árban mint eddig.

Használt nádszékek

átalakítása börszékekre olcsó árakban.

Vidéki megrendelések

gyors és pontos közlése.

Mindazoknak, kik gyors, alapos és biztos gyógyulást óhajtanak, ezen kitűnő szakorvost a legmelegebben ajánlhatjuk.

Univ. Med.

Dr. CZINCZAR J.

a bőrgyógyászat, bőrápolás,

nemi és húgyszervi bántalmak képesített szakorvosa.

Gyógyít gyors és biztos sikerrel, kényelmes módon, úgy nőknél, mint férfiaknál mindennemű, a **nemi betegségek és gyengeség állapotok** elnevezése alatt összefoglalt bármily régi keletű bántalmakat, **vizelési nehézségeket**, továbbá bárminő

bőrbetegséget és szépséghibát

a külföld által elismert legújabb kitűnő módszereivel.

Lakik: BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 14, I. em.

Rendel: délelőtt 10—1 óráig, délután 3—7 óráig,

Külön várótérmet hölgyek és urak részére.

Mérsékelt tiszteletdíj.

Levelekre azonnal váiaszol.

NOBEL KÁROLY FIAI

bőrönd-, nyereg- és szijgyártók,

BUDAPEST,

VI. ker., Váci-körút 3 sz.,

jutányos árak mellett ajánlják készítményeiket, mint:

nyergek, lószerszámok, utazó kofferek, utazó-, vadász-, és iskola-bőröndök, továbbá bőrdíszmű cikkek, nevezetesen:

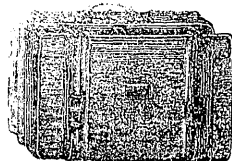
szívar-, névjegy- és pénztárczákat.

Tartalékos tisztek

nyeregfelszereléseket kölcsönbe kaphatnak,

Használt ló- és nyereg-szerszámokat mindig raktáron tartunk.

Teljes tisztelettel NOBEL KÁROLY FIAI.

FRIEDMANN MÓR

épület- és diszmű-bádogos, légszesz- és vízvezeték-berendező

Budapest, VI., Andrásy-út 77. Rózsa-utca sarkán.

Elvállal mindennemű **légszesz- és vízvezeték, csatornázás, fürdőszoba és angol árnyékszék berendezését**, továbbá **szoba sürgöny** és minden szakmába vágó **javítások** olcsón és pontosan elkészítetnek.

Házak rendben tartását jutányosan elvállalom.

מצות מאשינען

Főelosztott üzletem után még néhány gép maradt vissza, melyeket olcsón eladók.

FEIWEL LIPÓT,

Budapest, VI., Aradi-utca 60. sz.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.**Közgyűlési meghívó.**

A »Magyar Általános Hitelbank« szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az 1900. évi márczius hó 19-én, hétfőn, délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében (V., Nádor-utca 12. szám) tartandó

XXXII-dik rendes közgyűlésre

meghívotnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1899. évi üzleteiről. — 2. Az igazgatóság számadása az 1899. üzletéről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hováfordítása iránt. — 3. A felügyelő-bizottság jelentése. — 4. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére. — 5. Az alapszabályok 49. cikkének módosítása. — 6. Jelentés a »K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe« című bécsi intézettel fennálló egyezmény tárgyában. — 7. Választás az igazgatósági tanácsba. — 8. Igazgatói választás. — 9. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdíjának megállapítása.

Budapest. 1900. évi február hó 17-én.

Az igazgatóság.

A Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómű Részvény-Társaság**10-dik rendes közgyűlését**

folyó évi február 28-án, délelőtt 3 $\frac{1}{2}$ órakor, központi irodájában (Budapesten, V., Deák Ferencz-tér 1. szám) tartja meg, melyhez a t. cz. részvényesek tisztelettel meghívotnak,

Tárgysorozat:

1. Az 1899-iki évi mérleg, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentéseinek előterjesztése. — 2. Az 1899-iki évi nyereség fölosztása iránti határozathozatal. — 3. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottságnak adandó fölmentvény iránti határozathozatal. — 4. A felügyelő-bizottság rendes tagjainak 1900-ik évre fizetendő járulékok megállapítása. — 5. Az igazgatósági tagjainak megválasztása az alapszabályok 24. §-a értelmében.

Budapesten, 1900. február 18-án.

Az igazgatóság.

Dr. ZIFFER gleichenbergi fürdőorvos

BELÉLEGZÉSI INTÉZETE (INHALATORIUM)

orr-, garat-, gége- és mellbetegeknek. — (Egész nap nyitva.)

BUDAPEST, V. ker., József-tér 10. szám.

**Az „Erzsébet” Gőzmalom Társaság
BUDAPESTEN,**

mely a »PANNONIA« gőzmalom átvétele óta a husvétli lisztek gyártását folytatja, ajánlja a husvétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinárus és különösen főtisztelendő Pollák L. rabbi úr

szigoruan rituális

fölügyelete alatt készítettnek.

Szíves megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogantatosittatnak.

Czim: „ERZSÉBET” Gőzmalom Társaság Budapesten.

Hirdetés-הפסחא

A »Kolozsvári Múmalom Részvény-Társaság«
ezennel ajánlja az általánosan elismert kitűnő liszt-
készítményeit, melyek mint

—husvéti liszt—

»הפסחא«

a helybeli orth. rabbiság felügyelete alatt készített-
nek. a következő napi árak mellett, kötelezettség
nélkül helyben Kolozsvárt, 100 kilónként:

	0	1	2	3
korona	27.—	25.60	24.60	24.—
	4	5	6	
korona	23.20	22.60	21.20.	

Rituális költségek fel nem számíthatnak.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árengedmény
megállapodás szerint.

Jó elfogadványok ellenében 30 napi hitelt adunk
kamatok felszámítása nélkül.

Lisztmintákkal kívánatra bérmentve szolgálunk.

Megrendelések közvetlen hozzánk vagy képviselők-
hez: **Wald Menyhért**, Kolozsvárt, intézhetők.

A Kolozsvári Múmalom Részvény-Társaság
Kolozsvárt.

LAKOS NÁNDOR

BUDAPEST,

VIII., Külső Kerepesi-út 1

a) **Vízvezetési osztály:**

Elvállal és létesít: Szivattyu-telepe-
ket, szél-motor, bezin-motor és jár-
gány-üzemmel. Kézi szivattyuk min-
den kútmélységhez. Fürdő- és kloset-
berendezések. Kovácsolt vas-, öntött
vas-, ólom- és kőanyag-csővezetékek,
parkok és majorok részére.

Saját gyártmányu kovácsolt vastar-
tányok, viz-, szesz- és festék részére.

b) **Gazdasági géposztály:**

szállít: »TRIUMPH III.« sorvetőgépe-
ket, szab. elevátorokat, szénagyújtó-
ket, fűkaszáló- és aratógépeket. »Baker«-rostákat szecska-
vágókat, répvágókat és az összes gazdasági gépeket.

c) **Technikai osztály:**

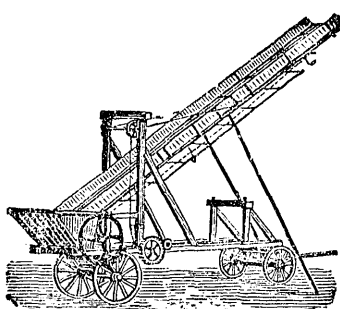
szállít: Ruggyanta- és kender-tömlőket, vízhatlan ponyvá-
kat, gépszíjakat, mérlegeket, olaj- és kenőanyagokat, valamint
az összes technikai alkatrészeket és szerszámokat.

Az összes fenti gyárt-
mányok állandóan
dús készletben
raktáron.

A legjobb referenciák!

Árjegyzék

szivattyuk és vízvezetékek-
ről, gazdasági gépekről és
technikai cikkekről
ingyen és bérmentve.

מצות בהכשר גמור

SÜTŐDÉNK,

— mely az 1870-ik év óta —

országszerte mint legmegbízhatóbb ismeretes, ez évben is
főtisztelendő **ULLMANN FRIGYES** veje és helyet-
tese szigorú felügyelete alatt a pesti bengermalom által
készített lisztből a legfinomabb מצות készíti a legujabb
mód szerint, alulról való fűtéssel. — Kapható továbbá
מצות-liszt, valamint tiszta, pormentes dara,

A csomagolás 5 kilós csomagokban történik, kívánatra
ládákban is történhetik, az elszállítás a kívánt időre, postán,
vasúton, vagy hajón pontosan eszközöltetik.

Tisztelettel

Kohn Ignác és Fia
V á c z.

Nem hull a haj, nincs többé kopasz ember!

Szenzációt kelt a gyógyfűkivonat, mely

EXIKÁTOR

rögtön megszünteti a hajhullást, korpaképződést
és fejbőrbetegségeket.

1 üveg ára 2 kor. 40 fill.

Kapható gyógyszerárakban és mindennemű illat-
és piperecikk-kereskedésben.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerháza,

Király-utca 12. sz.

Vidéki megrendeléseket utánvétellel és pontosan eszközöl az
egyedüli készítő és széjjelküldési raktára:

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és színházi fodrász.

Budapest, VII., Nefelejts-utca 27. szám.

MATTONI
GLIESSHÜBLER
legújabb érvényes
SAVANYUKUT

KOHN ARNOLD

sírköraktára

BUDAPEST, VII. ker., Károly-körút 15. sz.

SIREMLÉKEK

minden ár és kivitelben, áthelyezések exhu-
málásoknál.

Javítási munkák a temetőben.

Telefon: 18-76.

Magyar Textilipar Részvény-Társaság.

MEGHÍVÓ.

A »Magyar Textilipar Részvény-Társaság« t. cz. részvényesei a Budapesten, 1900. évi február hó 28-án, délelőtti 11 órakor (Weiss Manfréd Budapest, V., Deák-utca 3. számú irodai helyiségében) tartandó

V. rendes közgyűlésére

meghívotnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése. — 2. Az 1899. évi zárszámadás előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentésével. — 3. A mérleg megállapítása, felmentvény az igazgatóság és a felügyelő-bizottságnak. — 4. A részvénytőke fölemelése. — 5. Az alapszabályok megváltoztatása. — 6. Esetleges indítványok előterjesztése. — 7. Az igazgatóság megválasztása. — 8. A felügyelő-bizottság megválasztása.

Budapest, 1900. évi február hó.

Az igazgatóság.

HESKY TESTVÉREK

es. és kir. szabad.

tűz- és betörésmentes pénzszekrény-gyára

Budapest, VI., Szabolcs-utca 4.

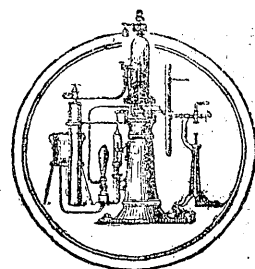
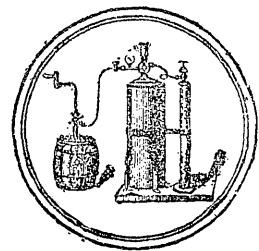
Gyártanak: tűz- és betörésmentes, villanyos-vészjelző- és páncél - pénzszekrényeket, páncél - tresorokat, kézi- és ékszer-cassettákat.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

KÖSER-BOR.

Ajánlunk I-a ó vörös bort ייִשֶׁרֶל Hechserrel (orthodox rabbitól), hordóban 50 litertől kezdve, utánvett literenként 20 kr. Hordót beszerzési áron számítunk és bérmentve 6 héten belül visszavesszünk.

FRIED SÁNDOR és TESTVÉRE,
DOMBOVÁR.

RIES és BERKOVITS

BUDAPEST, Kerepesi-út 66. sz.

Cs. és kir. szab. nickel-ón szifonkupak- és gépgyár.

Szabad. szénsav- és kénsav-szikvizgépek

Vizszűrők és sörnyomókészülékek.

Ujdonság!

Ujdonság!

Hygienikus, minden visszaélést kizáró

„UNICUM” SZIFONFEJEK

RIES és BERKOVITS szabadalma.

„IDEAL”

elsőrendű cseh szikvizüvegek

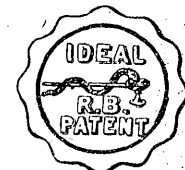
RIES és BERKOVITS szabadalma.

Előnyök:

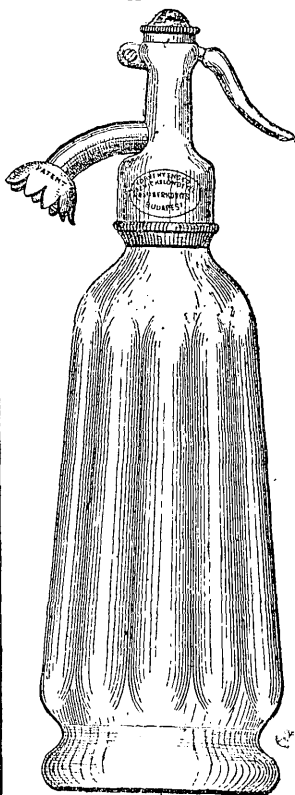
Sarokelesorbulás és piszoklerakódás kizárva.

Továbbá legnagyobb explózió-ellentállóképeséggel bírnak.

Legizlésesebb facon.

Csak akkor eredeti és valódi, hogy ha az üveg alja a fenti védjeggyel van el látva.

Sikkes egyenruhákat

tábornokoknak, törzs- és főtiszteknek, tiszteknek,
önkénteseknek, csendőrségnek, rendőrségnek,
tűzoltóknak, pénzügyőröknek
és **anyakönyvvezetőknek** készítenek

BLUM ÉS TÁRSA

szerb király udvari szállítók

és Ő cs. és kir. Fensége JÓZSEF főherceg udvari szállítói.

Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám (Szervita-tér sarkán).

Árjegyzékek készséggel díjmentesen és bérmentve küldetnek.

!Pontos címre ügyelni tessék!

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

BUDAPEST, VII. ker., Erzsébet-körút 17. szám.

Eszközöl szabadalmakat, finaneziroz találmányokat és belajstromoz védjegyeket
és mustrákat. — Fölvilágosítás díjtalan.

KULCSÁR SÁNDOR bronzárú- és csillárgyára

Telephoi

).

BUDAPEST, VI. ker., Desewffy-utca 11. szám.

Telephon 13—79.

Templomcsinárókban különlegességek, a legegyszerűbbtől a legdíszesebbig.

Gymnasiumi érettségire

előkészíték legalább a középiskola VI. osztályával birókat.

Kereskedelmi érettségire

előkészíték legalább a középiskola IV. osztályával birókat.

Tanügyben bárkinek felvilág osítást szívesen nyujtok.

SZIMÁNYI S.,

nyugalmazott főgymnasiumi tanár, igazgató.

BUDAPEST, VI. ker., Andrássy-út (Octogon) 51. szám.

A zsidóság a zenében.

— Részlet Rothauser Miksának folyó hó 20-ikán az *„Izv. Magyar Irodalmi társulatban”* tartott *»A zsidóság a művészetben«* czímű fölvételéből. —

Itt van a zene. Csudálatos dolog, hogy az abszolút zene korában nem jutott eszébe senkinek a szerzőktől műveiknek keresztlevélét, vagy, ha úgy tetszik: születési bizonyítványát bekérni. Azt tartották, hogy a zene az a bizonyos világnyelv, melyet mindenki megért; meg is értették, bármily idegen kiejtés-el szólott hozzánk a zeneszerző. Gyönyörűségünk telt Beethovenben, Mozartban; Mendelssohn és Chopin egyaránt megragadták kedélyünket, mert a zene a herosai a tudakosság legcsekélyebb árnyalata nélkül az emberi szív titkait tolmácsolták előttünk; az ő zenéjük nemes megnyilatkozása volt az emberi léleknek, ment volt a program-muzsika nagyvási hőbortjától, mely többet vél kifejezhetni, mint a menyeyt a zene kifejezni hivatott és a mely ideig-óráig arra az eredményre vitte fel, hogy világos érzések helyett homályos gondolatokat, muló, tehát véges gyönyörűség helyett a becsületes unalom végtelen melódiáit tette uralkodókká a programzene nagy, de kopár birodalmában. Kopár, virág és örömnélküli ez a birodalom, és mindenekelőtt néptelen. Az abszolút zenének volt közönsége, a programzenének csak községe van. Igaz, hogy olyan, mely a maga számára lefoglal minden tudást és izlést; mindent tud, mindent ismer, csak egyet nem: a türelmességet. Ez az intolerancia letagadja a zsidó zene nagy múltját is. Pedig e multnak örökké élő bizonyítékait eltüntetni nem fogja semmiféle hatalom. A Dávid zsoltárait nem bírjuk ugyan hangversenyek céljaira lekottázva, avagy »zongorakiséret mellett énekhangra alkalmazva«, de a zsidóság nagy ünnepein, a mikor Isten házában felcsendül a templomi ének; a mikor visszafojtott lélekzettel hallgatja ezer és ezer ájtatos ember azoknak a csudás hatásu, évezredes hangoknak a rezgését; a mikor évezredek története megszólal egy-egy édes búbajos, szenvedélyesen kesergő, szenvedélyesen reménylő, kétségbeesést és törhetetlen bizalmat kifejező melódiában; ilyen órákban, a mikor ezrek szemében megcsillan a köny, ezrek kebeléből kitör a megváltó zokogás a zsidó zene géniusza maga felel azoknak, a kik létezését tagadják. Csak természetesen, hogy a zsidó zeneszerzők a mult bő forrásaiból merítették, hiszen az ősi zsidó istentisztelet zenei kincsei alapját képezték a keresztény templomi zenének is, csakugy, mint a hogy zsidó vallás igéin épült fel a kereszténység vallási törvényhozása. Arra nézve pedig, hogy a teremő lángészt felekezetek szerint osztályozni abszurd dolog; hogy a természet a maga adományai elosztásánál fajkülömbiséget nem ismer — arra nézve elég, ha reautalunk Mendelssohnra, Meyerbeerre, Halévyre, Goldmarkra, a legpro-fánabb zenében pedig Offenbachra. És az elismert nagy előadó művészek sokaságától eltekintve: kell-e döntőbb bizonyíték annak a kimutatására, hogy a zsidóság menyeyre képes követni és méltányolni az igaz zenét, mint az a határt nem ismerő érdeklődés, melylyel a világ zenei életét kísérik és istápolják; az a feltétlen bámulat, melylyel a valódi tehetségnek mindenkor és mindenütt adóznak? Nem önámítás ez, nem hiu hízeltetés. hölgyeim és uraim, hanem annak a megdönthetetlen ténynek egyszerű felemlítése: hogy a zsidó zenének igenis volt, még pedig fényes múltja, hogy a zsidóság mindig bírt, most is bír élénk zenei érzéssel és hogy a muzsákat akkor, a mikor tehetséget tettek vagy tesznek le valamely újszülött bölcsője mellé, nem riasztja el az, ha egy lakás küszöbe fölött megpillantják a Saddái-föliratot.

A képzőművészet terén összehasonlíthatlanul kevesebb eredményt bírt elérni a zsidóság. A romba dőlő világokból nem maradt reánk ugyszólván semmi, a mivel kimutathatók, hogy a zsidók műérzéke, műizlése produktíve is fellépett volna. A Salamon király híres templomát idegenek építették, a műöntés remekeit, a templom oszlopaít valamint Salamon palotájának dísz tárgyaít Hiram tyriai mester öntötte. A régi spanyol zsinagógák pedig mór-stílusúak voltak. Az ecset és véső kezelésétől vallási törvény tiltotta el a zsidókat. Így tehát nem lehet feltűnő, hogy míg egyrészt a görög és római antik művészet a termékenyítő pogány mýthoszból, a byzantinikus művészet a kései Róma hagyományából merített kifogyhatatlan invencziót, másrészt a hatalmasan fejlődő olasz művészet az antik tradíciókat a katolikus egyház segítségével visszaállíthatta és fejleszthette, — zsidó képzőművészetnek sehol nyomát nem leljük. A zsidóság sorsa, viszontagsággal, véres küzdelemmel teli múltja, az önfentartás gondja másfelé terelte az észjárását, másfelé a tehetséget és ha valahol, akkor itt van helye a latin kitételnek: »Inter arma, silent musae.« Az irodalom, a költészet minden nemében, a filozófiai, politikai és orvosi tudományok minden ágában kiváló eredményt értelt a zsidó szellemi munka; de addig, míg a tizenkilenczedik század második fele jobb sorra nem segítette őket; addig, míg a felvilágosodottság napjának egy szelíd, melegítő sugara nem ébresztette új és jobb életre a zsidó népet, addig nem fejlődhetett ki a képzőművészet iránti hajlam, mely a zsidóságban csak úgy megvan, mint a román, vagy germán fajban. Mert az, hogy hajlandóság él a zsidókban, kitűnt abban az órában, a melyben szabadabb lélekzethez jutottak. A tehetség bimbói kezdtek kipattanni a művészet minden terén. Zsidók is kimutatták azt az isteni szikrát, melyet az anyatermészet kiszemeltjeinek juttat. Vannak világhírű zsidó színészek, zsidó festők, kiket a bécsi burgba, a berlini udvarhoz, a windsori kastélyba, de még a római vatikánba is hívnak. Vannak zsidó szobrászok és építésszek, a kik rátermettséget műveikkel bizonyítják. És ha ez időszertint nincsenek annyian, hogy bizonyos körök a »művészet elzsidósodásáról« panaszkodnának, akkor nincs ezen mit sajnálnunk. Sőt legforróbb óhajtasom az lenne, hogy ez az időpont soha el se érkezzék. Mert legyen bármily nagy bennem a bizodalom, hogy a zsidók tehetségétől világgraszoló alkotásokat várhatunk a művészetben, bizom abban is, hogy elérkezik az a megváltó pillanat, a melyben egy remekmű megítélésénél senkit e széles világon nem fog érdekelni a művész hitvallása és az igazi tehetségnek még az sem fog megártani, ha — véletlenül zsidónak született.

A kóniai monostor.

— Irta: Illés-Hahn Zsigmond. —

A hatalmas szeldzsuk birodalom egykori fővárosában, a híres, régi Konium-ban jártam néhány hét előtt. A »romok városának« merném nevezni ezt a mai csendes, piszkos Kóniát, amelyben a romokon kívül alig emlékeztet valami az ősi dicsőségre. Talán még csak a derviseiről és a híres grand cselebi-ről* nevezetes a törökök előtt

* A grand cselebi, a kóniai dervisek főnökei, egyenes leszármazottai egy királyi vérből való dervisfőnöknek. A szultán-avatásnál mindig a kóniai fődervis övedzi fel az új szultánnak a próféta kardját. A grand cselebi állandó székhelye Kónia, ahonnan hat órai járóföldre is csak a kormányzó engedelmével távozhatik. Nagyobb utazáshoz már külön császári irádé-ra van szükség.

ez a város, amely nem egyszer volt színhelye a félhold és a kereszt elkeseredett harcának.

A zsidóság csak két évszázad óta lakik a városban és kérdéseimre kissé mesészerűen hangzó történetet mondtak el a kóniai zsidó hitközség alapításáról, illetve arról az irádéről, amely már a 17-ik században megengedte üldözött zsidóknak Kóniában való letelepedését.

A XVII-dik század elején élt Kónia közelében egy vén zsidó, feleségével és fiával. Az öregot Avram-nak hívták és kereskedéssel foglalkozott. Akkor még nem volt szabad a városban lakniok és így több hitsorsosával együtt a közeli Pendik faluban telepedtek meg. Kora hajnalban azonban behajtott a városba árukkal megrakott szamarát, naplementéig árulgatta holmijait, de aztán sietve indult hazafelé, hogy lehetőleg még a sötétség beállta előtt érjen falujába. Ajánlatos volt ez pedig azért, mert az utat rablók tették bizonytalanná és nem egyszer esett meg, hogy ilyen késői utast kifosztottak, sőt meg is öltek. A váli pedig már több ízben küldött ki *zabtie*-kat az utonállók ellen, de hiába. A katonák átkutatták a sziklaüregeket, de sehol sem találtak a rablótanyára. Pedig a hegyek közt levő kolostorban lakó orthodox barátok is panaszt emeltek, hogy a rablók megdézsmálták legelésző nyájukat.

Egy ünnep előnapján történt, hogy Avram még napkelte előtt indult el hazulról, hogy aztán kellő időben térhessen is vissza falujába. Vele volt a felnőtt fia is, mindketten sűrűn buzditották árukkal megrakott szamarukat. Midőn a hajnal pirján ácsillant a nap ezüstsugára, mindketten megállottak, elővették a magukkal hozott tefilint és keletnek fordulva annak rendje-módja szerint elvégezték a reggeli ájtatosságot.

Eközben az ut felől észrevétlenül két alak közeledett feléjük s az apa és fia épen a tefilint rakták össze, amikor a két férfi odaért.

— Hová mentek? — kérdi az egyik marczona külsejű alak.

— A városba visszük sietve áruinkat, hogy az ünnep beállta előtt otthon lehessünk.

A két férfi mintegy adott jelre az övéhez nyult és a következő pillanatban hatalmas fegyver villant meg kezükben.

— Ne töltsünk sok időt — szól az egyik —, hajtások szamaratokat arra a monostor felé. Velünk jöttök!

Busan ballagott Avram és fia a domb mögött levő monostor irányában s a két rabló halkan suttogott mögöttük. Az apa és fiu agyát ezer szomorú gondolat rémitgette és még csak az az egy reményük volt, hogy a monostor lakói észreveszik őket és segítségükre jönnek. De mily nagy volt meglepetésük, amidőn a két fegyveres férfi egyenesen a monostor kapuja felé vezette őket. Háromszori kopogtatásra megnyílt a nehéz vasajtó s egy daróc-csuhás barát fogadta az érkezőket. A kapu újra becsapódott mögöttük; őket aztán sötét, szűk földalatti üregbe zárták le.

A nép száján még ma is él ennek a történetnek sok apró részlete, amelyet természetesen nem egy csapongó fantázia színezett ki az idők folyamán. Való tény azonban az, hogy a sziklák közt rejtőző rablók betörték egy napon a domb mögött levő monostorba, megölték az ott talált jámbor szerzeteseket; aztán magukra öltötték a barátságát és így felismerhetetlenül fosztogatták a vidék lakóit. Az üldözésükre kiküldött katonák természetesen soh'sem merték a monostorban keresni a rablókat.

A rablók pedig, foglyaikat mindenféle házi munkára fogták, ezek meg alázatosan könyörögtek az Urhoz, hogy szabadítsa ki őket szomorú fogságukból.

Megtörtént néhány hét múlva, hogy a rablók főnöke magához vezettette a két foglyot és így szólt:

— Nagylelkűek akarunk lenni irántatok. Megengedjük, hogy egyikőtök ellátogasson haza falutokba. Te, öreg, két hétre szabad vagy! De megesküszöl a tefilnre, amelylyel naponta imádkozol, hogy senkinek egyetlen jellel vagy szóval nem árulod el, ami veled történt. A két hét utolsó napján pontosan visszajössz, mert ha elkesel vagy elárulsz, fiadat öljük meg! A két heti váltásdíj fejében pedig harmincz ezüst piasztert hozol majd magaddal.

Avram megesküdött és eltávozott. Odahaza nagy riadalommal fogadták és váltig kérdezték, hogy merre járt. De ő csak kitérő válaszokat adott, s közben szorgalmasan fáradozott, hogy megszerezze a harmincz ezüst-piaszter váltásdíjat. Még le sem áldozott a két hét utolsó napja, már is visszatért a monostorba, nehogy fiát valami baj érje. És a rablók, akik kissé elfáradtak a folytonos harcban, kényelmesnek találták ezt a váltásdíjas rendszert és gyakorta bocsájtották szabadon az apát vagy a fiut a harmincz ezüst-piaszter kedvéért. Tudták, hogy ez a két jámbor lélek nem fogja megszegni esküjét, másrészt a fiúért az apa, az apáért a fiu maradt kezükben tűzképen.

A rablók ezenközben erősen készülődtek egy nagyobb kitérésre és a jámbor Avram, aki már szinte beletörődött a maga szörnyű sorsába, kétségbeeséssel gondolt azokra a szegény emberekre, akik ellen ezek a rablók fegyvereiket köszörülik. Ez a felebaráti szeretet nagy elhatározásra ösztökélte őt. Elszánta magát arra, hogy lelkével és testével fogja megváltani a csapástól embertársait.

Midőn újra kibocsájtották börtönéből, egyenesen Kóniába ment és a váli konakjához állt. Bebocsájtást kért, de a katonák félretolták. Órákon át leselkedett a bejáró előtt, és a nap már nyugvófélben volt. Nemsokára el kell hagynia a várost, anélkül, hogy a válival beszélhetett volna. Hosszas könyörgés után mégis bevezették a kormányzóhoz. Elmondotta mindazt, ami vele történt s végül így szólt:

— Két hét múlva vissza kell mennem a harmincz ezüst piaszterrel a rablók közé. Ekkor valószínűleg kibocsájtják a fiamat. Ha az ő élete biztonságban lesz, támadjátok meg a monostort és öljétek meg a rablókat. Tudom, hogy én leszek az első áldozat, mert esküszegésemért halállal lakolok, de Izrael hatalmas Istene irgalmas lesz hozzám és kegyelmesen fogadja bűnös lelkemet.

— És most, hatalmas váli, csak egyre kérek; a nap már nyugovóban van és én nem érhetek el Pendikbe az éj beállta előtt. Az ut bizonytalan s ha nékem bajom esik, hogy nem térhetek kellő időben vissza a monostorba, a fiamat ölik meg. Engedd meg, hogy a város valamely rejtett zugában tölthessem az éjt.

— *Megnyitom a város kapuit előtted, fiad, minden rokonod és utódod előtt. Telepedjenek le itt közöttünk és élvezzék velünk együtt a nyugodt, zavartalan élet örömeit. Építsenek maguknak házakat és templomot az Isteneteknek, hogy kiengeszteljék irányodban.*

Avram visszatért a monostorba a harmincz ezüst piaszterrel és nem sokára fiát bocsájtották ki, hogy váltásdíjjal megrakodva térjen vissza.

Egy napon rémülve jelentette a monostorbéli kapuőr, hogy az épületet katonák veszik körül. A rablók védték magukat egy ideig, de az ostrom nem tartott

sokáig. A katonák behatoltak az egykori monostorba, összefogdosták a benrekedt rablókat és megölték a szégyen önfeláldozó Avram vérbefagyott holttestét. Mellét átjárta egy handzsár hideg vasa, megmerevedett ujjai közt pedig egyre szorongatta a tefilint, melyre egykor megesküdött.

*

Igy regéli ezt a nép, így szól a monda az önfeláldozó Avramról és a kóniai híres monostorról. Avram rég porlad az anyaföldben; a monostor falai is egyre hullnak, dülnek; csak az akkor felépített templom áll még erősen és falai közt áhitattal dicsérik a hívők Izrael hatalmas, kegyelmes Istenét.

Hálaadó ének.

— Ésaiás, XXV. —

Uram, nagy Isten, magasztallak, áldlak,

És nyelved szent ígét hirdetem.

Ős tanácsaid ma is bizton állnak

S, óh, mennyi csodát tettél népeden!

Kőomladékká döntötted a várost,

Hogy ne legyen már néped városa

S idegen üsse ott föl sátorát most

S a város meg ne épüljön soha!

De im azért a hatalmas pogányság

Minden városa fél Tőled s remeg

S az erős népek nevedet kiáltják

És mind csak Téged dicsőítenek.

Mert erősségnek ismer az erőtlent

És erősségnek a szűkölködőt

És oltalomnak zimankós időkben

S hős árnyéknak, ha perzsel déli hó.

Te óvsz, ha dühe a hegyetleneknek

Mint kőfalrontó árvíz fenyeget...

S a zaklatottat épp úgy enyhíted meg,

Mint szárazságban a tikkadt füvet.

Miként aszú hőt sűrű fellegekkel

Ugy zabolázol meg minden veszélyt.

Boldog nép az, mely Hozzád bízva esd fel,

Hogy áldásoddal őt Te megsegéld!

A Seregek Uráé minden élet

S ő minden népnek szerez lakomát:

Ad marhát nékik, hizlaltat, kövéret

S bort, seprejétől megtisztultat ad.

És elosztatja a borunak arcát,

A mely a népre komoran meredt

S a mely a népre baljóslatúan szállt

Elveszi im e zord szemfödület.

És a halált elveszti mindörökre

S eltörli az Úr a könyhullatást.

Pogány erőszak! — úgy szól im dörögve —

Hű népemet te már meg ne gyalázd!

És népe akkor fölzeng lelkesedve:

Jmé, ez a mi Urunk, Istenünk!

Az Úr, az Úr, kit úgy vártunk mi egyre,

Megszabadít! Oh, örvendezhetünk!

Erős az Úr, úgy sujtja Ő a porba

Moábnak minden átkos erejét.

Hogy szertehulljon, mint a csépeelt polyva,

Mit trágyázásra szórnak szerteszt.

És kiterjeszti karjait közöttük

Mint aki bizton uszik vad vizen

S meghunyászkodva simul el a gőgjük...

Nem állhat ellen Néki semmi sem.

Ő megalazza, földre, porba dönti

Kőfalainak erősségeit...

Hatalma ellen vajj' ki merne törni

Oh, boldog nép az, kit Ő megsegít!

Fordította: Telekes Béla.

Vőlegény-fogás.

— Elbeszélés. Irta: Nolly Zsigmond. —

(Folytatás.)

— Ha holnap délre még nem volna meginvitálva, nagyon kellemesen látjuk magunknál — mondta Jite asszony nagyon előkelően és méltóságteljesen a bucsuzkodó Morgensternnek.

— Leszek oly bátor — felelte a vőlegényjelölt. Azután mosolyogva meghajlott, vagyis jobban mondva, meghajolva mosolygott és meglehetősen nagyot fújván, elhagyta a tiszta szobát és a házat.

Gombavár lesett rája, Gombavár nézte őt, amint lehorgadt fejvel, magába merülve, keresztül vágott a nagyszabású piacon s a »fehér hattyú« szállóhoz ért, ahol podgyászát egyelőre letette.

A ragyogó fiatalember — frakkja ragyogása még a frizuráját is fölülmulta —, aki a hattyú pincérszemélyzetét egymaga képviselte és a »hotel« előtt álló padon neki nyújtózkodva és nagyot ásitva ült, mihelyt Morgenstern helyben volt, a megfelelő nyugalommal tüstént fölkel.

— Szobát kérek, főpincér úr, szólta a vendég.

— Nagyon szép, negyedik szám, a földszinten.

A ház csak földszintes, de azért a pincér-ifjú, aki tanulmányait egyik nagyobb vidéki város két emeletes szállodájában végezte, nem tudott letenni az ott szokásos közelebbi megjelölésről, a »földszint«-ről.

A dolog ilyen elintézése után Morgenstern másodszor is eltűnt a gombaváriak mérlegelő szeme elől.

Tapogatózás.

— Tudod, Sára — szólott Riesenfeld Simon a feleségéhez, aki az ablak mellett ülve almát hámozott, — tudod-e, hogy ez a vőlegényféle nagyon tisztességes embernek látszik, igazán csinos fiu.

— Eredj, Riesenfeld. (Előneve Izrael volt, az asszony azért elegánsabbnak hitte, ha vezetéknévén szólítja az urát.) Már mi volna rajta csinos? Az én szemem alig akadt meg rajta. Nagyon közönséges fiatal ember.

— No no, a te kedvedért majd mindjárt az égből jön valaki, ha más nem, hát valami angyal.

— Egyébiránt az Eschenbacherék beérhetik vele, az én Dórikámnak azonban ingyen sem kellene.

— Ha addig akarsz várni, míg Dórikáért valami herczeg jön ide »kaleszszal« (hintó), akkor, úgy gondolom, soká várhatsz. Ha csak olyan lesz a jövődöbelije, mint az Eschenbacheréké, az is jó lesz, ha egyébként nincs valami más baja.

— De, Riesenfeld — pattant fel az asszony — csak nem akarod az én Dórikámat a Flórával egy sorba állítani? Ez még a szépnél is szebb volna. Mindjárt elájulok... Hiszen az én Dórikám egészen más leány, mint az odaát.

— Nos persze, hogy más. Hát nem? Csak nem lesz olyan, mint az? Ámde nekem meg neked lehet más, hanem a sadchen (házasságközvetítő) szemében mégis csak ugyanaz a kvalitét.

— Riesenfeld, elájulok. Hah... hah... de azt mondom neked, hogy te még elemésztesz engem. Ugyanaz a kvalitét? No, köszönöm szépen. Ki hallott már ilyet? No köszönöm szépen.

— Nem tudom, miért kiabálsz s miért akarsz megint folyton elájulni. Nem vagyunk most színházban. Csak azt mondom neked, hogy ha az a fiatalember Eschenbacherék helyett hozzánk jött volna, fele ilyen lármát sem csináltál volna. Bizony csak azt mondhatom neked, hogy az a fiatalember nekem nagyon tetszik, hiszen olyan jóra valónak látszik.

— No, igen — szólott Sára asszony, s hátra szegte a fejét — de te mindég a magadnál kisebb embereket keresed.

— Sára lelkem, hát mikor téged elvettelek, rangomon alul kerestelek? Minek beszélsz ilyen bolondságot.

— De, Riesenfeld, a mi Dórikánk...

— Ugyan Sárkám, mit akarsz? Mit beszélsz a nálamnál kisebb emberről? Hát ismered te azt a fiatal embert, hogy rangunkon alul valónak mondod? Bizony azt se tudod, milyen üzlete van, mi a neve, honnan való?

— Hát bizonyos, hogy Eschenbacher Flóráért nem Párisból jött; no meg — különben sem veszi még el.

— Hogyne? Lásd Sárkám, manapság az ember nem költekezik hiába.

— Hm, hm, volt már eset ilyesmire is.

Riesenfeld Sára asszony már az utolsó drb megvagdalt almát is belevetette az előtte álló fazékba. Aztán fölállt, fogta egyik kezével a fazekat, a másikkal meg az almahéjjal telt kötényvégeket s egy darabig így állott magába mélyedve. Végre halkan és hizelegve szólalt meg:

— Hallod-e, Riesenfeldkám, mégis csak szeretném tudni — — — ugyan eredj át a »Hattyuhoz« és tudd meg, ki, mi fia az a vendég.

— Minek a'? Ne légy olyan kíváncsi!

— Riesenfeldkám, tedd meg a kedvemet. Ártani nem árthat... Pénzbe sem kerül.

— Nem lehessen tudni, mi végre jó. —

Riesenfeld evvel fogta az ellenzős sapkáját és megindult a »Hattyu« felé.

*

A Hattyubeli főpinczér — mindközönségesen csak így emlegették — megint a szálló előtt ragyogott.

— Mondja csak, főpinczér úr — így szólította meg Riesenfeld — igaz az, hogy Brenicki holnap városunkba érkezik?

— Mindenesetre, a postáról néhány csomagot már hoztak is a számára.

— Akkor hát legyen olyan szives, főpinczér úr, és tudassa velem mindjárt, mihelyt érkezik. A gyapju miatt szeretnék vele beszélni.

— Nagyon szép, Riesenfeld ur.

Riesenfeld úgy tett, mintha menni akarna, de nyomban visszafordult.

— Főpinczér úr, egy urat láttam idejönni magukhoz, az olyan ismerősnek tetszik nékem. Nem Isaaksohn ur az Kalázdrol?

— Nem. Valami Morgenstern Pozsonyból.

— Ej, ej! Micsoda csudálatos hasonlatosság. Meg mertem volna esküdni, hogy Isaaksohn. Bennt van már a Pester Lloyd?

— Éppen most jött meg.

— Ugy? No akkor megnézem.

Belépett a vendégszobába, ahol Morgenstern egy sarokszöllében ült s a kezében tartott Pester Lloydon tulnézve, a szobapadlót fixirozta.

— Szolgálatára — köszönt Riesenfeld, a mint a szobába lépett s Morgenstern közelében helyet keresett.

A vendég fölpillantott, kissé meghajlott, aztán tovább tűnődött.

— Rengeteg sok itt a légy — jegyezte meg kis idő elteltével Riesenfeld.

— Borzasztó — szólott a másik.

Ismét csönd. Riesenfeld aztán újra kezdte:

— Kérem, legyen olyan jó, ha az ujságot már kiolvasta, adja ide nekem.

— Kérem, tessék.

Riesenfeld az ujságot nézegette, Morgenstern tovább tűnődött.

— Az egész világon semmi ujság. Ugy látszik, már semmi sem történik.

— Bizony kevés az esemény — felelte Morgenstern szórakozottan.

Riesenfeld nem tágitott.

— Itt nálunk, Gombaváron, a csöndes üzletidő miatt unalmában elpusztul az ember. Maguknál Pesten mindennap van mulatság.

— Pesten? Nem vagyok pesti.

— Nem pesti? Ne tréfáljon, azt hittem, hogy pesti. A múlt évben járt itt egy pesti ur, az egészen úgy nézett ki, mint maga. Ha nem csalódom Morgenstern a neve.

— Mindenesetre furcsa. Az én nevem is Morgenstern, de pozsonyi vagyok s itt most járok először.

(Folytatása következik.)

